

LETO XXII. Stev. 19
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka Cena 10 dinarjev

Ljudska
PRAVICA

Ljudska pravica
USTANOVljena 2. oktobra
1945 v mednarodnosvo-
bodilno borbo je izba-
jala kot 16-dnevni in
tednik ob osvoboditvi
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK NATO PA KOT TEDNIK
V OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO
STI Z »BORBO«

FRANCOSKI LJUDSKI REPUBLIKANCI SO SE ODLOČILI

KONCENTRACIJSKA VLADA
ki naj jo sestavlja »republikanska večina«

(Od našega stalnega dopisnika)

Pariz, 23. jan. Po dva dni trajajoči debati, med katero je bilo moč slutiti, da bo izoršilni odbor ljudskih republikancev še enkrat odklonil svojo podporo mandatariju republikanske fronte, je konec zasedanja prinesel preokret, ki ga je bilo težko predvideti. Zaključna resolucija priporoča koncentracijsko vlado »republikanske večine« in izrecno odklanja podporo vladi ljudske fronte ali tisti, ki bi ljudski fronti pripravila pol s tem, da bi sprejela komunistične glasove.

George Bidault je bil brez-kompromisen, ko je odrekel podporo katerikoli vladi manjšine in ostal pri možni formuli — »široki koncentracijski vladi republikanske večine«. Drugi so bili zmernejši. Predsednik stranke Tetgean ni izključil podpore ljudskih republikancev vladi, ki bi ji načeloval socialist s pogojem, da bi bil njegov program jasen in da bi vlada vzbujala zaupanje ljudskih republikancev.

Mendès-France in Guy Mollet sta podrobno pojasnila program bodoče vlade republikanske fronte. Ta program je očitno upošteval ljudske republikance in nikakor ni moč reči, da je bil preracun na to, da bi jih odbil, še manj pa, da bi pritegnil KPF. Ljudski republikanci bi želeli, da bi republikanska fronta določene pojasnila svojo evropsko politiko, ker se boje Mendès-Franceovega vpliva. Njemu namreč ne morejo oprotiti, da je enkrat za vselej odstranil s dnevnega reda Zahodnoevropsko zvezo, ki še zdaleč ne

zadovoljuje ljudskorepublikanske predstave o evropski enotnosti.

Katoličane — ljudske republikance, muči še eno vprašanje. Kakšna bo politika vlade republikanske fronte glede verskega pouka? Za stališče ne gre, ker je znano. Socialisti so proti verskim šolam in za splošni laični pouk. Ljudski republikanci bi lahko dobili Molletovo zagotovilo, da republikanska fronta tega vprašanja ne bo načela. To jim je potrebno zaradi volivcev katoličanan in pa, da bi natanko določili mandatarijevo stališče glede pouka ter napravili iz evropske politike pregrajo med republikansko fronto in KPF.

Pogoji ljudskih republikancev republikanski fronti so hudi. Če bi izločil iz programa vprašanje pouka, bi Mollet ne odbil od republikanske fronte samo KPF, marveč bi tudi v lastno stranko vrgel jabolko razdora. Laični pouk je namreč načelo, ki mu je večina socialistov vdana. Evropska politika pa je nekoč že gro-

zila, da bo povzročila razkol. Na drugi strani bi utegnil Mollet kompromitirati čvrstost republikanske fronte na ljubo podpori ljudskih republikancev. Ko bo torej proučeval njihove pogoje, bo nedvomno zelo oprezen, ker so zadel na Ahilovo peto socialistov in republikanske fronte.

Mollet mora izbirati: ali naj začne z desnico pogajanja, ki jih nudijo ljudski republikanci, ali pa ostane pri prejšnjem stališču in se ne spušča v pogajanja o sestavi vlade.

B. Pešič

VOLILNI GOVOR PREDSEDNIKA GRŠKE VLADE

Primer dobrih odnosov
je grško-jugoslovansko sodelovanje

Atene, 23. jan. (Agencija Ate-ne). Predsednik grške vlade Konstantin Karamanlis je na volilnem zborovanju v Solunu izjavil, da hoče biti »grški narod, ki je zelo miroljuben, v dobrih odnosih z vsemi deželami na svetu«. Dejal je, da Grčija želi »resnično mednarodno pomirjenje in stabilizacijo miru na svetu.«

Ko je govoril o odnosih z Jugoslavijo, je predsednik grške vlade izjavil, da se »sodelovanje s prijateljsko Jugoslavijo stalno širi in postaja vse plodnejše«. »Ti uspehi«, je rekel Karamanlis, »se lahko vidijo na najvažnejših področjih zunanje politike«. Predsednik grške vlade je poudaril, da je odličen razvoj grško-jugoslovanskih odnosov živ primer, kako je treba reševati in razvijati stike med dvema sosednjima deželama, če obe strani kažeta vzajemno spoštovanje pravic in koristi in če so na obeh straneh iskreni nameni in dobra volja.

Govorec o odnosih z Bolgarijo in Albanijo, je predsednik grške vlade izjavil, da so za dobre odnose s tema državama potrebni ne le iskrenost in dobra volja Grčije, temveč tudi obeh njenih sosedov, »če hočejo narediti črto nad preteklostjo in izpolniti obveznosti.

Italijanski monarhisti
se spet združujejo

Rim, 23. jan. (Tanjug). Predstavnik obeh monarhističnih strank — ljudske in nacionalne, so danes začeli pogajanja o ponovni združitvi, ki jo terja bivši kralj Umberto.

Razlogi lanskega razcepa med monarhisti so bili v nasprotju z interesi različnih politično-ekonomskih skupin v stranki. V Co-vellijevi nacionalni monarhistični stranki so ostale politične skupine, ki so skušale prek stranke priti do važnih pozicij v državi in političnem aparatu. Lauri in njegovi ljudsko-monarhistični stranki pa so sledili pripadniki ekonomskih skupin, ki so bili za ublažitev pozicije nasproti sedanjemu vladi, kar naj bi jim plačala z nekimi gospodarskimi koncesijami v korist njihovim podjetjem.

Zakaj terja Bonn razgovor
o nemškem vprašanju v okviru bližnjega sestanka Eisenhower-Eden?

(Od našega stalnega dopisnika)

Bonn, 23. jan. — Bonnsko zunanje ministrstvo je danes znova potrdilo, da je kanclerjeva vlada izrazila željo, da bi nemško vprašanje vključili v dnevni red bližnjih razgovorov med Edenom in Eisenhowerjem. O tem sta v petek govorila minister Brentano in bonnski predstavnik o Londonu Herwart. Slednji je takoj drugi dan, v soboto, sporočil Selwynu Lloydju kanclerjevo poslanico. Bonnški veleposlanik o Washingtonu je v enakem smislu govoril s predstavnikom ameriške vlade.

To akcijo zahodnonemški vlade je baje sprožila bojazen, da ne bi vprašanja Bližnjega in Daljnega vzhoda prevladovala na sestanku obeh zahodnih državnikov in da bi utegnili ostati nemško vprašanje v ozadju. Fri tem opozarjajo, da bo za pomlad napovedani obisk Bulganina in Hruščeva v Londonu ugodna priložnost za razgovore o Nemčiji in da so zato zaželeno pravočasna posvetovanja.

Zahodnonemški tisk posveča danes temu vprašanju zelo veliko pozornost. Izznika pa se odgovoru na vprašanje, kakšen je pravi pomen te akcije. Ali res pomeni nekaj več kakor poskus, da bi nemško vprašanje ohranili na površju, tako da bi o njem govorili na vseh velikih mednarodnih sestankih in zborih, da bi skrhali ostrino zadnje čase čedalje glasnejših očitkov opozicije, da se je kanclerjeva vlada odrekla lastni

Trenja v avstrijski
vladni koaliciji

Dunaj, 23. jan. (Tanjug). Glasilo Socialistične stranke je danes napadlo trgovskega ministra dr. Illiga, češ da s svojimi odloki in predpisi krši ustavo. Minister je namreč odredil, da naj »zakon o razdelitvi surovin« velja tudi za uvoz nekaterih vrst blaga, glede katerega v Avstriji ne veljajo nikake uvozne omejitve. Finančni minister Kamitz, ki je tudi član Ljudske stranke kakor Illig, pa je izdal nalog carinskim organom, da naj se ne menijo za predpise, ki jih izdaja trgovski minister.

Socialistično glasilo terja od kanclerja Raaba, naj predlaga predsedniku republike odstavitev trgovskega ministra, če se ne strinja z njegovim ravnanjem.

POGAJANJA V BONNU

Vzporeditev gledišč
in vprašanje novega trgovskega sporazuma

Bonn, 23. jan. (Tanjug). Na dosedanjih jugoslovansko-zahodnonemških pogajanjih v Bonnu je bil dosežen napredek, ki omogoča, da vodji delegacij državni podtajnik Hasan Brkić in poslanik dr. Günther Seeliger precizirata predloge o ureditvi zahtev glede jugoslovanskih medvojnih in predvojnih terjatev. Pričakujejo, da bo do te izmenjave gledišč prišlo v prihodnjih dneh.

Komisije, ki obravnavajo posamezne elemente v okviru celotnih terjatev, so izrazile svoja gledišča, ki bodo, kakor sodijo, omogočila, da bodo ta teden vzporedili stvarne predloge in zblížali stališča, ki sta jih obe vladi izrazili v svojih spomenicah, ki sta bili izmenjeni pred začetkom pogajanj.

V običajno dobro poučenih bonnskih krogih sodijo, da dosednji potek pogajanj opravičuje upanje, da bodo zadovoljili jugoslovanske zahteve in našli oblike, ki bi bile sprejemljive za obe strani. Tu namreč sodijo, da bi razlike v stališčih obeh vlad odpravili z raznimi gospodarskimi dogovori. Del odškodnine bi Nemci neposredno plačali, ostali del pa poravnali v drugih oblikah. V tem okviru zdaj na pogajanjih podrobneje obravnavajo pogoje za konverzijo jugoslovanskih vojskih dogov. Sodijo tudi, da za zahodnonemško vlado niso nesprejemljivi, ker upoštevajo gledišča, izražena v bonnski spomenici. V zvezi s tem pravijo, da imajo na pogajanjih poseben pomen nekateri formalnopravni elementi.

Z zvezi s sedanjimi pogajanjimi se v tukajšnjih gospodarskih krogih zanimajo za dobave industrijskih proizvodov Jugoslaviji. Med temi omenjajo predvsem investicijske naprave, pa tudi blago za široko potrošnjo.

Jugoslovanska delegacija je na dosedanjih pogajanjih izrazila pripravljenost, da bi vzporedno s sedanjimi razgovori izmenjali tudi misli o novem trgovskem sporazumu, ker prejšnjega sporazuma iz 1953 niso ne obnovili ne spremenili. Pogajanja o novem trgovskem sporazumu pa se bo-

do lahko začela šele po zaključku sedanjih razgovorov. Uspeh sedanjih razgovorov, ki ga tu smatrajo za zelo verjetnega, bi znatno prispeval k razširitvi gospodarskih stikov med obema deželama.

Montgomery
v Beogradu

Beograd, 23. jan. (Tanjug). — Danes ob treh popoldne je prispel v Beograd feldmaršal Montgomery. Feldmaršal Montgomery je prišel na zasebni obisk k državnemu tajniku za narodno obrambo, armadnemu generalu Ivanu Gošnjaku.

Feldmaršal Montgomery

Na zemunskem letališču je feldmaršal Montgomery sprejel generalmajor Rade Bulat s skupino oficirjev JLA. Izmed britanskih predstavnikov so se sprejema udeležili svetnik veleposlanstva Hayman, pomorski ataše kapitan Ferguson, vojaški ataše podpolkovnik Bransby-Williams ter letalski ataše polkovnik Lerwell.

MIROLJUBNA MISIJA DAGA HAMMARSKJÖLDA NA BLIŽNJEM VZHODU

Zaupanje v mirno ureditev
sedanjih sporov med Arabci in Izraelci

Kairo, 23. jan. (AP). Generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld, ki se že tri dni mudi v Kairu, je danes na sestanku z novinarji izjavil, da je po razgovorih z ministrskim predsednikom Naserom in zunanjim ministrom Fazlijem bolj kot kdaj prej prepričan, da je mogoče zadovoljivo urediti palestinsko vprašanje. Položaj na tem področju mu je zdaj popolnoma jasen. O svojih razgovorih z generalom Burnsom je izjavil, da se mu ne zdi potrebno, da bi

Burns spremenil svoje predloge, ki naj bi omogočili popuščanje napetosti med Izraelom in Egiptom na področju Gaze.

Generalni tajnik OZN je zatem govoril o načelih samoodločbe v zvezi s ciprskim vprašanjem in o sprejemu novih članov v OZN. Izrazil je mnenje, da prihodnje zasedanje Generalne skupščine OZN zaradi prevelikih stroškov ne bi smelo biti v Rimu.

Hammarskjöld je noč odpo-toval v Izrael.

Obisk generalnega tajnika OZN Daga Hammarskjölda v arabskih deželah, a posebno še v Egiptu in Izraelu pomeni nov napred v njegovem generalnega tajnika, da bi prispevali k pomirnitvi položaja v tem delu sveta. Takšna je splošna ocena Hammarskjöldovega bivanja v Egiptu, kjer se bo sestal z najvišjimi egiptovskimi osebnostmi in neposredno proučil razpoloženje in pripravljenost na ureditev vprašanj Bližnjega vzhoda.

Skrajna opreznost, ki jo je Hammarskjöld pokazal v svojih izjavah v tej zvezi, priča o resnosti problemov, ki jih obravnavajo, in o želji, da z ničemer ne bi poslabšali že tako skrajno delikatih odnosov med sprtimi deželami. Hammarskjöldove besede o zaupanju v politično razumno ministrskega predsednika Naserja in Egiptčanov ter njegov optimizem, da bodo s potrpežljivim prizadevanjem uredili tudi to težavno vprašanje, jasno pričajo o namenu generalnega tajnika, da bi to potovanje uporabil za to, da bi se čim temeljiteje seznanil s položajem, da bi lahko v prihodnje čim učinkoviteje vplival na poravnano spora med Arabci in Iz-

raelom, ki je že več let na dnevnem redu najvišjih organov OZN.

Politični krogi in egiptovski tisk so toplo pozdravili prihod Daga Hammarskjölda v Egipt in med Arabce ter izražajo prepričanje, da bo njegov obisk nedvomno prispeval k boljšemu razumevanju med Arabci in OZN, predvsem pa k splošni ureditvi razmer v tem delu sveta.

Hammarskjöld
v Tel Avivu

Jeruzalem, 23. jan. (AFP). Nočoj je prispel v Tel Aviv generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld. Na letališču ga je sprejel izraelski zunanji minister Moša Saret.

Dinh Diem
pripravlja volitve

Pariz, 23. jan. (Tanjug). — V Južnem Vietnamu so uradno začeli kampanjo za parlamentarne volitve. Francoski časniki poročajo, da roka volitev še niso dokončno določili, da pa bo do njih bržkone prišlo v začetku marca.

Dinh Diemova vlada je objavila, da imajo volilno pravico vsi tisti državljani, ki s predpisanimi dokumenti dokažejo, da so plačali davke in da ne pripadajo organizacijam, ki so pod vplivom Komunistične partije.

Predstavnik Dinh Diemove stranke »Nacionalna revolucija« je izjavil, da bo novi parlament štel skupno 135 poslancev. Toda na volitvah bodo izvolili samo 123 poslancev, medtem ko bodo ostale imenovali iz vrst beguncev iz Severnega Vietnama.

Z zasedanja nove francoske poslanske zbornice

ZAHTEVA DEVINSKO-NABREŽINSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Pereča narodnostna vprašanja
naj bi uredila posebna jugoslovansko-italijanska komisija

Trst, 23. jan. Na današnji seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta so svetovalci med drugim razpravljali tudi o vprašanju ustanovitve tržaške proste cone, o zakonskem osnutku za ureditev slovenskega šolstva na Tržaškem in Gorlškem ter o gradnji naselja za italijanske naseljence v Sesljanu.

Devinsko-nabrežinski občinski svet je v tej zvezi soglasno odobril tri resolucije, v katerih obravnava omenjena vprašanja. Glede proste cone zahtevajo svetovalci v imenu prebivalstva občine Devin-Nabrežina njeno takojšnjo ustanovitev, medtem ko v drugi resoluciji odločno protestirajo zaradi diskriminacijskih določb, ki naj bi jih vseboval novi osnutek zakona o slovenskih šolah. V tretji resoluciji občinski

svet poziva jugoslovansko in italijansko vlado, da ustanovita mešano komisijo, ki jo določa londonski sporazum in katere naloga je reševati sporna vprašanja pri izvajanju določb narodnostnega statuta za Tržaško ozemlje.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, dne 24. januarja
Spremenljivo oblačno, v jugozahodni Sloveniji oblačno in vmes neznatne padavine. Najnižje nočne temperature med -3 in +2, na Primorskem okoli 6 stopinj, najvišje dnevne med 6 in 10, v vzhodni Sloveniji do 14 stopinj C.

ELEKTROGOSPODARSKA
SKUPNOST SLOVENIJE

Dnevno poročilo o stanju dotoka na rekah in indeks proizvodnje za dne 22. januarja 1956:
Srednji dotok v m³/sek. (prve številke za 1956, druge za 1955):
Dneva pri Dravogradu 111, 122. Sava pri Mostah 7,1, 8,2. Sava pri Medvodah 53,2, 38,4. Soča pri Doblarju 82,4, 49,5. Indeks proizvodnje: 113.

S SEJE SVETA ZA URBANIZEM LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

O varstvu voda in pokrajinskem urbanističnem načrtovanju

Na večerajšnji četrti seji Sveta za urbanizem LR Slovenije, ki jo je vodil predsednik sveta inž. Marijan Tepina, so razpravljali o tezah za predlog zakona o varstvu voda ter o tezah za osnove predpisa o pokrajinskem in urbanističnem načrtovanju.

ZAKON O VARSTVU VODA

Osnovni namen osnutka zakona o varstvu voda je preprečiti vsako nekontrolirano poseganje v vodno gospodarstvo, da ne bi prišlo do nesmotnega izkoriščanja in trošenja vode in da bi se ustavilo nadaljnje poslabšanje kakovosti voda. Zaradi krčenja gozdov vode hitreje odtekajo, niža se talna voda, ponekod usihajo vrelci, vse bolj pogoste so suše in poplave. Voda, ki jo v rastoči meri uporablja industrija, se vrača nečista in po svoji kvaliteti oziroma bakteriološki sestavi večkrat tudi zdravju škodljiva. Zato je treba zaščititi vodo kot prirodno dobrino po kvaliteti in količini in jo čuvati za družbeno najvažnejše potrebe. V Sloveniji je okrog 270 podjetij, ki puščajo nad 10.000 m³ odpadne vode na leto. S čistilnimi napravami so pri nekaterih podjetjih doseženi že prvi uspehi (primer vrhniške usjarne), druge pa je stanje nadalje kritično.

Osnutek zakona ne bi urejal celotne pravne materije o vodah; tako ne bi vseboval predpisov o obrambi pred vodo, o vodnogospodarskih osnovah, o lastnini strug in obal, o regulacijah, melioracijah in zavarovanju hudournikov, kar bo reševal bodoči zvezni zakon. Ker pa tega zveznega zakona še ni, stanje v Sloveniji pa nujno terja neko pravno ureditev, ki naj prepreči nadaljnje slabšanje položaja in nudi minimalno zaščito kvalitete voda, naj bi zakon zajel samo najnujnejše predpise. Naslanjal bi se na temeljno določilo 14. člena Zvezne ustave, ki pravi, da je voda družbeno premoženje. Zato je treba za vsak poseg v vodni režim predpisati dovoljenje pristojnega državnega organa. Da se že v fazi projektiranja preprečijo taki nepravilni posegi, zahteva osnutek zakona vodno gospodarsko soglasje k investicijskim programom za vsako uporabo voda ali za vsak posredni poseg v vodni režim. Nadalje je predvideno vodopravno dovoljenje za neposredno uporabo vode za izkoriščanje vodnih zemljišč (obal, brežin) in vodnega rastlinstva. Ker ni mogoče za vse primere predpisati dovoljenja, predvideva osnutek izjeme, kadar gre za splošno uporabo vode za osebnih in športnih potrebe, za zajetje podtalnice, za pridobivanje peska iz rečnih korit na določenih mestih za lastne potrebe, za postavljanje brvi, za drenažo kmetijskih zemljišč in podobno, vse pod pogojem, da to nima škodljivih posledic. Pač pa naj bi zakon predpisal dovoljenje za rudarsko izrabo vode in za rudarsko izpreminjanje vodnega režima.

S posebnimi predpisi naj se prepove, odlagati ali spuščati v tekočo vodo, jezera ali obalno morje nesnaga kakršnekoli vrste. V izjemnih primerih naj bi republiški organi za vodno gospodarstvo dovolili naseljem, gospodarskim organizacijam, zdravstvenim zavodom in posameznim gospodinjstvom ali posestvom odvajati odplake in fekalije pod pogojem, da se te snovi predhodno razkužijo in očistijo v čistilnih napravah, tako da niso škodljive za zdravje ljudi, živali in rastlin, oziroma, da se odvajajo v take vodotoke, kjer jih samostojna moč vode napravi neškodljive še pred prvim večjim naseljem. V nobenem primeru pa se ne bi smeli odvajati strupi, olja ali derivati nafte. Tam, kjer se odpla-

ke in druge snovi že odvajajo, naj bo to dopustno še nadalje, če se ne spremeni sestav snovi in količina ter se te snovi pred odnosom v vodo razkužijo. V teh primerih naj bi Izvršni svet LRS imel pravico odrediti zgraditev čistilnih naprav. Svet za urbanizem je imel le manjše pripombe k osnovnim tezam osnutka.

POKRAJINSKO IN URBANISTIČNO NAČRTOVANJE

Urbanizem ne obsega samo ožjega načrtovanja urbanističnih površin, marveč tudi pokrajinsko načrtovanje in pokrajinsko-urbanistično načrtovanje. Potrebna je smotrna gospodarnost in medsebojna vsklajenost pri rekonstrukciji in gradnji mest in naselij, železniških prog in naprav, cest, telekomunikacij, elektrovodov in elektrotehničnih naprav, kanalizacij, vodovodov in plinovodov, kakor tudi pri izkoriščanju zemlje in prirodnih voda. Za tako vključevanje naj bodo pristojni določeni organi javne službe in družbenega upravljanja ter pooblašcene organizacije.

Pokrajinski načrti naj bi obsegali razen prikazov sedanjega stanja desetletno etapo rekonstrukcij, gradenj in eksplotacije, nadalje približne proračune za posamezne etape in ekonomsko obratložitve.

Za smotrno in gospodarno rekonstrukcijo mest in naselij naj skrbe občinski odbori z urbanističnimi načrti, ki določajo zemljišča za gradbene namene kakor tudi sistem, tehniko, metode in arhitektonska načela za uporabo teh zemljišč. Ti načrti naj se izdelajo za 10 let.

Pokrajinske načrte in urbanistične načrte pa naj vsklajujejo okrajni pokrajinsko-urbanistični načrti, določeni prav tako za 10 let ter perspektivni pokrajinsko-urbanistični načrti. Okrajne pokrajinsko-urbanistične in urbanistične načrte naj sprejemajo okrajni in občinski ljudski odbori, za njih izdelavo pa naj skrbe ustrezni občinski in okrajni organi urbanistične službe in Urbanistični inštitut Slovenije.

O teh tezah se je razvila ob-

sežna razprava. Nekateri govorniki so zagovarjali razširitev nalog pokrajinskega načrtovanja v smeri načrtovanja celotnega gospodarstva, zlasti tudi industrije, kar pa bi pomenilo posegati v delovno območje organov za gospodarsko planiranje. Tudi ne moremo predpisovati, kje naj se določena industrija gradi. Seveda bi se moralo pravilno pokrajinsko-urbanistično načrtovanje naslanjati na perspektivne gospodarske načrte, teh pa še nimamo. Pokrajinski-urbanistični načrti seveda ne morejo nadomestiti perspektivnih gospodarskih planov. Gospodarsko planiranje namreč ne more biti predmet urbanističnega načrtovanja. Ker pa je potrebna točnejša razmejitev med gospodarskim in urbanističnim planiranjem, bo Svet za urbanizem o tem ponovno razpravjal.

OTROŠKO OKREVALIŠČE NA DEBELEM RTIČU

Pri zadnji točki dnevnega reda je Svet še razpravjal o predlogu okraja Koper, da izreče svoje mnenje o primernosti uporabe 15 ha obalnega zemljišča na Debelem rtiču, severno od Kopra, za

potrebe otroškega okrevališča Rdečega križa Slovenije, to pa glede na razne pomisleke, da je treba z našim obalnim zemljiščem racionalno razpolagati. Svet je ugotovil, da pomisleki niso na mestu. Okrevališče, za katero sedanjí prostori v Savudriji niso primerni, bi na leto sprejelo okrog 4000 otrok, ki so potrebni klimatičnega zdravljenja in rehabilitacije, in sicer v skupinah po 500. Ta izredno koristna ustanova nujno potrebuje obalno zemljišče, odprto proti jugu, z lahkim dostopom do morja, s plitvo peščeno obalo in s potrebnim prostorom za igrišča, ki ne smejo biti drugim dostopna, sicer ni mogoče ravnilno nadzorstvo majhnih otrok. Nikjer drugje na vseh slovenski obali ni najiti takšnega primernega mesta kakor na Debelem rtiču. Potreben zaključen prostor bi obsegal le 250 m obale, ustanova pa bi v celoti zavzemala za izključno uporabo le 5 ha zemljišča in ne 15 ha. Glede na velik pomen tega okrevališča za zdravje, duševni in psihološki razvoj otrok, potrebnih zdravstvene nege, je Svet sklenil priporočiti odobritev načrta.

Kake štiri milijarde za zgraditev ZDRAVSTVENIH USTANOV

Največji del presežkov socialnega zavarovanja so porabili za zgraditev in opremo bolnišnic

Javnosti je že znano, da je imelo socialno zavarovanje predlanski približno 15,5 milijarde dinarjev presežkov. Del teh presežkov izvira še iz leta 1953. Večje dohodke je treba pripisati zvišanju prispevkov spričo narasčanja števila zavarovancev, glavni del pa zvišanju celotnega plačnega sklada, do katerega je prišlo z zvišanjem povprečnih plač. Del teh sredstev, in sicer 31%, so dali takoj na razpolago socialnemu zavarovanju za pospeševanje zdravstvene službe, to se pravi za zgraditev, adaptacijo in opremo zdravstvenih ustanov v vsej državi.

Po podatkih Zveznega zavoda za socialno zavarovanje — ti podatki še niso končni — je bilo

v skladih s posebnim namenom lani kakih 5 milijard dinarjev.

Ljudska republika Srbija je imela od te vrste na razpolago nad milijardo 800 milijonov, Hrvaška ter Bosna in Hercegovina pa 1,3 milijarde, Slovenija kakih 230 milijonov, ostalo pa Crna gora in Makedonija. Iz teh skladov so porabili doslej približno 4 milijarde, in sicer v Srbiji nad 1,6, na Hrvaškem približno milijardo, v Bosni in Hercegovini 1,1 milijarde, v Sloveniji kakih 210 milijonov, v Makedoniji in Črni gori pa malone vsa sredstva, s katerimi so razpolagali skladi.

Ta denar so kot rečeno porabili za pospeševanje zdravstvene službe, največ pa za zgraditev in opremo tistih zdravstvenih ustanov, ki so širšega pomena in ki jih ne morejo zgraditi ljudski odbori. V Srbiji n. pr. so porabili za zgraditev bolnišnic za tuberkulozo v Kragujevcu, Sremski Kamenici in Bežaniji (Zemun) in otroške bolnišnice na Banjici kakih 700 milijonov, za zgraditev zavoda za izdelovanje seruma in cepiva na Toblaku 160 milijonov, za splošno bolnišnico v Prištini pa 210 milijonov. Ostala sredstva so porabili za dograditev in opremo več higienskih zavodov in bolnišnic, za zgraditev otroških dispanzerjev in podobno.

V LJUBLJANI IN SKOPLJU GRADE CENTRA ZA REHABILITACIJO

Med zdravstvene objekte na Hrvaškem, katerih graditev so podprli s sredstvi sklada, zbrane iz presežkov, sodijo bolnišnice v Dubrovniku, Zagrebu, Novi Gradski in Bjelovaru, dalje domovi ljudskega zdravja v Gospiču, Makarski, Garešnici, Varaždinu, Karlovcu, Kutini in Cezmi, zdravilišča Daruvar, Varaždinske, Krapinske in Stubičke toplice in zdravilišče Topusko.

V Bosni in Hercegovini so porabili največ denarja, kakih 350 milijonov, za zgraditev bolnišnice v Zenici, dalje bolnišnice za zdravljenje tuberkuloze v Kasini

S SEJE UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE KMETIJSKIH ZBORNIC JUGOSLAVIJE

Lani milijarda 440 milijonov din iz zveznega sklada za pospeševanje kmetijske proizvodnje

Beograd, 23. jan. (Tanjug). — Strokovne sekcije Zveze kmetijskih zbornic Jugoslavije — upostavile tesno sodelovanje doma z vsemi organizacijami kmetijskih proizvajalcev ter kmetijskimi ustanovami in podjetji v organiziranju in uveljavljanju najvažnejših tehničnih ukrepov za pospeševanje kmetijske proizvodnje. To so poudarili na današnji seji upravnega odbora Zveze, na kateri so proučili tudi vprašanje trošenja sredstev iz zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva.

Na sestanku so poudarili, da je zbiranje predstavnikov posameznih kmetijskih organizacij v strokovnih sekcijah Zveze pripomoglo, da so zdaj vskladeni skupni posli za uveljavljanje raznih ukrepov v kmetijstvu. Tako je sekcija za žito v sodelovanju z združenji državnih kmetijskih posestev in združnimi zvezami sestavila načrt o pridelovanju semen v letošnjem in v prihodnjih letih. Ta načrt se že uresničuje. Prihodnje leto bomo z dobrim semenskim žitom posejali dobro četrtino vseh zemljišč, kar ga v žitornih krajih posejejo z belim žitom in koruzo. To bo pripomoglo k povečanju pridelka žita za 20 do 30 odstotkov. Razen tega je pripravila ta sekcija načrt o zgraditvi 11 sodobnih sušilnic za hibridno koruzo.

Na sestanku so poudarili, da tudi sekcija za živinorejo priprav-

lja načrt o pospeševanju živinoreje in o racionalnem izkoriščanju investicijskih sredstev, ki jih daje federacija za zboljšanje živinoreje. Sekcija kontrolira merilno zbiranje ovac, za katero daje država znatna gmotna sredstva. Razen tega sodeluje z vsemi kmetijskimi organizacijami, zlasti pa s znanstvenimi ustanovami v kmetijstvu pri uveljavljanju ukrepov za boljše prehrano živine.

Razen teh dveh sodelujejo v Zvezi tudi sekcije za sadjarstvo, za zaščito rastlin, za kemizacijo kmetijstva, za industrijske rastline in za preskrbo kmetijstva. Do konca marca bodo ustanovili še sekciji za merinacijo, za vinogradništvo in kletarstvo, za ribištvo, za krmne rastline, za veterinarstvo, za državna kmetijska posestva ter za obnovu, graditev in zaščito gozdov.

Kar se tiče zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva, je slo in njegovih sredstev, ki znašajo dve milijardi, za pospeševanje kmetijske proizvodnje v lanskem letu nad 1440 milijonov dinarjev. Večino tega denarja, in sicer 500.000 dinarjev, so porabili za povečanje pridelka žita in industrijskih kmetijskih surovin. Za pospeševanje živinoreje je slo iz tega sklada kakih 430 milijonov. Ostala sredstva so porabili za dograditev in adaptacijo novosadskega sejmišča, za specializacijo agronomov, za študije in raziskave ter za uveljavljanje raznih drugih ukrepov, važnih za pospeševanje kmetijstva.

Uspehi investiranja sredstev zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva v lanskem letu so že očiti. Lani smo pridelali kakih 50.000 ton dobrejša semena belih žit in kakih 10.000 ton hibridne koruze. Uvozu rlemenske živine in umetnem oplemenjevanju je treba pripisati, da je naraslo število goveje živine lani za kakih 300.000. Razen tega je v Makedoniji z merinacijo naraslo število merilno-ovac za kakih 30.000.

Upravni odbor Zveze je sprejel na današnji seji tudi več pravilnikov v zvezi z izvozom sadja in sočivja.

POSVETOVANJE KEMIKOV SRBIJE

150 znanstvenih del

Plodna znanstvena dejavnost — V petih letih predloženi na posvetovanjih nad pet sto znanstvenih del

V Beogradu so večeraj svečano začeli posvetovanje kemikov Srbije, ki ga je sklicalo Srbsko kemijsko društvo. To je peto posvetovanje te vrste, ki ga priredijo vsako leto v drugi polovici januarja, na katerem sodelujejo tudi znanstveni delavci iz drugih republik in ki je postalo že tradicionalno.

Večerajšnji svečani otvoritvi so prisostvovali tudi predsednik Sveta Ljudske skupščine Srbije Nikola Druvlič, rektor beogradske univerze dr. Ilija Djuričić, predstavnik Srbske akademije znanosti dr. Kosta Petković, predsednik komisije za medicinsko-znanstvena raziskovanja akademik dr. Kosta Todorović, dalje predstavniki kemijskih društev Slovenije ter Bosne in Hercegovine in drugih znanstvenih ustanov.

Posvetovanje je začel predsednik Srbskega kemijskega društva dr. inž. Panta Tudundjić.

Na posvetovanju bodo očrtani sadovi znanstvenega dela pri raziskovanju in oplemenitju našega premoga in nafte, o kemijski uporabi premoga in nafte z industrijskimi rezultati, do katerih sta prišla naša dva velika centra — Inštitu za premog v Beogradu in Kemijski inštitut SAZU »Boris Kidrič« v Ljubljani, kakor tudi inštitut beogradske prirodoslovno-matematične fakultete, koksarna v Lukavcu in naftni rafineriji na Reki in v Sisku. Na tem posvetovanju bo podanih 150 znanstvenih del, od katerih se jih 50 nanaša na razna znanstvena raziskovanja o premogu in koksni, nafti in zemeljskem plinu. Ostala dela se tičejo fizikalne kemije, elektrokemije, analitične, anorganske in organske kemije.

V petih letih tako organiziranega prikazovanja rezultatov znanstvenega dela na področju kemije, je rekel med drugim inž. Tudundjić, je bilo na teh posvetovanjih objavljenih nad 500 znanstvenih del, pri sestavljanju katerih je sodelovalo nad 200 znanstvenih delavcev. Večino teh del so natisnili v Glasniku Kemijskega društva ali v drugih znanstvenih revijah doma ali na

tujem, dobršen del teh del pa je po tematici in po doseženih rezultatih v znanstvenem in industrijskem pogledu pomemben prispevek trajne vrednosti.

Po svečanem delu posvetovanja so delo nadaljevali po sekcijah s branjem znanstvenih del. Posvetovanje bo trajalo tri dni. Četrtega dne, 27. januarja, bodo udeleženci odšli na ekskurzijo. V okviru posvetovanja so priredili tudi razstavo knjig s področja kemije.

Občni zbor Geografskega društva Slovenije

V balkonski dvorani ljubljanske univerze je bil v nedeljo, 22. januarja, občni zbor Geografskega društva Slovenije, ki se ga je udeležilo precejšnje število delegatov iz vse Slovenije, zastopniki Sveta za prosveto in kulturo LRS, univerze in sorodnih strokovnih društev.

Občni zbor je otvoril predsednik društva dr. Anton Melik, predsedniško poročilo je podal podpredsednik dr. Svetozar Plešič, tajništvo pa tajnik Ivan Gams. Izčrpan referatom je sledila temeljita in živa diskusija, ki je prikazala tako slabe kot dobre strani dela slovenskih geografov. Iz poročil kakor iz diskusije je bilo opaziti, da polmuje društvo geografijo kot živo znanost, ki ima danes svoto pomembno nalogo, da tolmači mnoga aktualna sodobna vprašanja našega življenja. To dokazujejo tudi razprave in članki v Geografskem vestniku in Geografskem zborniku, kakor seminarji in praktično delo društva na terenih.

DNEVNA KRONIKA

Jutri seja Upravnega odbora Zveze trgovinskih zbornic

Na jutrišnji seji upravnega odbora Zveze trgovinskih zbornic FLRJ bodo obravnavali sadove storjenih ukrepov za kontrahiranje prašičev in kmetijskih pridelkov ter sprejeli sklepe o določitvi področja za odkup oljcar. Razen tega bo upravni odbor razpravjal o osnutku odloka o prirejanju gospodarskih velesejmov in razstav, o konjunkturni službi, o pravilniku in poslovniku avkcijskega mesta pri Zvezi trgovinskih zbornic in o navodilu glede prevredbe delavcev v trgovini.

V Zagrebu je začel zasediti Akademski svet FLRJ

Naše najvišje znanstveno telo — Akademski svet FLRJ — je imelo večeraj in danes v Zagrebu svoje zasedanje, na katerem so obravnavali več pomembnih nalog. Svet je začel delo večeraj dopoldne v prostorih jugoslovanske Akademije znanosti in umetnosti pod vodstvom predsednika Akademskega sveta FLRJ dr. Siniša Stankovića. Zasedanju Akademskega sveta prisostvujejo predstavniki vseh jugoslovanskih akademij znanosti. Jugoslovansko Akademijo znanosti in umetnosti v Zagrebu zastopajo predsednik dr. Andrija Stampar, podpredsednik Miroslav Krleža in generalni tajnik dr. Marko Kostrenčič, srbsko Akademijo znanosti v Beogradu zastopajo dr. Siniša Stanković, dr. Petar Jovanović in Ivo Andrić, slovensko Akademijo znanosti pa dr. France Stele, dr. Milko Kos in dr. Milan Vidmar.

Dr. Pavle Gregorić odpotoval v Brazilijo

Član Zveznega izvršnega sveta dr. Pavle Gregorić je odpotoval večeraj v Rio de Janeiro. Kot veleposlanik s posebno mislijo bo zastopal našo državo na svečanih nastopih ob prevzemu oblasti po novem predsedniku Brazilije Juscelinu Kubičku. V jugoslovanski delegaciji sta tudi jugoslovanski veleposlanik v Braziliji

Ilija Radoš Jovanović in svetnik veleposlanštva Anton Janežič.

Pogajanja o letalskem prometu z Romunijo

Večeraj so se v Beogradu začela pogajanja o sklenitvi sporazuma o upostavitvi civilnega letalskega prometa med FLRJ in LR Romunijo. Jugoslovansko delegacijo vodi direktor Uprave za civilno letalstvo Batrić Jovanović, romunsko pa direktor romunskega civilnega letalstva George Vadiua.

Letala v boju proti gobarju

Kmetijski strokovnjaki za zaščito rastlin, ki so večeraj imeli posvetovanje v Beogradu, so sklenili prositi Državno tajništvo za narodno obrambo za letala, iz katerih bi zapraševali gozdove in tako zatirali gobarja. Pri tem postu bi sodelovala tudi gospodarsko letalstvo JAT in letalska zveza Jugoslavije. Zapraševanje bi opravili na področju kakih 130.000 ha najkvalitetnejših gozdov v naši državi, katere ogroža ta škodljiva žuželka.

Včeraj je predsednik Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Center inž. Ivo Klemenčič izročil odklikovanja 56 zaslužnim ljudem iz delovnih kolektivov in družbenih organizacij. V imenu 39 odklikovancev z Redom dela III. stopnje in 26 odklikovancev z Medaljo dela se je za sprejeta priznanja zahvalila Angela Miklavc-Mami.

Ladja »Rog« na poti okrog sveta

Ena izmed največjih ladij naše prekoceanske trgovske mornarice »Rog«, z nosilnostjo nad 10.000 ton, je krenila na potovanje okrog sveta. Iz Reke je odplula s tovorom za New Orleans, zatem pa bo skozi Panamski prekop odpeljala tovor v pristanišča Japonskega morja. To potovanje okrog sveta bo trajalo predvidoma pet mesecev.

Otok Krk bo dobil avtomobilsko zvezo s kopnim

V ladjedelnici »Punat« pripravljajo trajekt s katerim bodo upostavili avtomobilsko zvezo med otokom Krkom in kopnim. Trajekt bo vzdrževal zvezo med rtom Silo in Crikvenico. Z upostavitvijo avtomobilske zveze s Krkom se bo povečal turistični promet na tem največjem jadranskem otoku, kjer je turistično gospodarstvo glavni vir dohodkov.

PISMO IZ KAIRA

JORDANSKI DECEMBER

Arabska odločitev El Rafaja — Politični razlogi arabske pomoči gospodarsko zaostali Jordaniji

(Od našega stalnega dopisnika)

Kairo, januarja

V Kairu ne prikrivajo velikega zadovoljstva, pa tudi ne delnega presenečenja spriču ugodne poti, ki so jo ubrali dogodki v Jordaniji. Decembrski dogodki v Amanu, Jeruzalemu, Ramali, Tulkaremu in Bejrju so pokazali dokaj razvito politično zavest Jordancev. Ti dogodki so z odločnimi demonstracijami onemogočili dobro pripravljeno načrte o vključitvi Jordanije v bagdadsko zvezo.

Jordanski december bo ostal v zgodovini sodobnega arabskega prebrda zapisan kot datum množične vključitve in sodelovanja ljudstva v politiki države v trenutku, ko je bilo treba razviti novo arabsko, solidarnost in dokončno razdeliti arabski svet na dva nasprotna in srdito sprta bloka in fronti. V enem mesecu so padle v Amanu tri vlade, v začetku januarja pa je El Rafaj sestavil novo vlado z izrecnim poudarkom, da se Jordanija ne bo pridružila nobeni zvezi, marveč da bo nadaljevala svoje napore za tesne prijateljske stike z vsemi arabskimi državami. »Enotnost arabskih narodov je podlaga našega življenja, varnosti in našega obstoja,« je rekel v svoji izjavi novi ministrijski predsednik

Templerjev obisk v Jordaniji ni rodil zaželenih sadov. Jordanija je sklenila nadaljevati politiko odpora proti vojaškemu sistemom nasprotnih blokov. Egipt je najtopleje pozdravil sestavo nove jordanjske vlade in čestital Jordaniji k pogumnemu stališču, ki je napravilo globok vtis na narode vseh arabskih dežel. Vladno glasilo »Al Gumhuria« je objavilo ob sestavi nove vlade uvodnik z naslovom »Roke proč, v katerem pravi, da je jordanjsko ljudstvo odločen nasprotnik vseh tujih zvez, zlasti pa bagdadske. Časnik tudi trdi, da je predsednik vlade El Rafaj obiskal angleškega veleposlanika in irškega diplomata, kakega predstavnika v Amanu, kakor tudi poveljnika Arabske legije

v Amanu v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj te majhne, toda suverene republike. Stari načrti o tako imenovani skupnosti plodnega polmeseca med Irakom, Sirijo in Jordanijo naj bi se tokrat ustvarili s pritiskom in premetenostjo. Da je Jordanija izgubila svojo sposobnost svobodnejšega odločanja o lastnih koristih, bi se Sirija znašla na pragu burnih dogodkov, v katerih bi bilo treba braniti osnovne pridobitve mlade neodvisne republike.

Z. Pečar

DANES PO SVETU

Malajska prelomnica

Malajska delegacija je prispela v London ob prelomnici, je rekel njen vodja Tunku Abdul Rahman, predsednik vlade v Kuala Lumpur, na prvem sestanku z visokimi britanskimi funkcionarji 17. januarja, ko so začela pogajanja o vprašanju neodvisnosti Malaje. Med visokimi britanskimi funkcionarji je bil tudi minister za kolonije Lennox-Boyd.

V resnici gre za prelomnico. Steer ne docela v tistem smislu, ki ga je tej besedi pripisal Abdul Rahman. Izjavil je namreč, da Malajci zahtevajo neodvisnost zato, da bi v boju proti komunizmu čutili, da je usoda njihovih dežel v rokah njihovih izvoljenih predstavnikov, česar zdaj ne morejo reči.

Ali bi namreč lahko govorili o prelomnici takol, če bi Britanci, denimo, izročili manj ali več oblasti — pa tudi vsi — Abdul Rahmanovi strankarski koaliciji?

Na Malaji živi razen 50 % Malajcev 14 % Indijcev, Muslimanov in drugih, tudi 40 % kitajcev. Abdul Rahman ima na svoji strani bogate kitajske

svetovni vojni osvobodile Indija, Burma, Indonezija, Ceylon, Pakistan in Indokina. Zgled, ki ga dajejo nekateri izmed teh dežel s svojim razvojem, je privlačna za prebivalstvo Malaje, ki zdaj ne uživa bogastva svoje dežele, ki daje malone polovico svoje tovorne proizvodnje kavčuka in okrog tretjino kokosa.

Pa še ta tehtni činitelj je treba upoštevati: pokazalo se je, da malone desetletne ostre in dobro oborožene kazenske ekspedicije proti razmeroma maloštevilni Cin Pengovi vojski ne pomeni, da vse nezadovoljno prebivalstvo Malaje vidi ravno v tem gibanju, takšnem, kakršno je zdaj, edino pot za ureditev problema.

Vse to je nedvomno vplivalo, da je prišla tako močno do izraza zahteva po neodvisnosti, da je, kakor vse kaže, niti koalicijski strank pod vodstvom Abdul Rahmana, ni mogla prežeti.

Ta širša in globlja težnja po neodvisnosti je za britanske delegate prvenstvenega pomena, pomembnejša, kakor vse teze tretje strani o blokovski-strateškem pomenu Malajskega polotoka. Zato terjaja malajsko vprašanje razumno rešitev, kakršnih se Velika Britanija v mnogih primerih najnovejše faze svoje politike v okviru Britanske skupnosti narodov ni branila, ko je namreč tudi sebi v prid pustila v nemar področnosti in bojazni. Sicerne bojazni je namreč stvarnost kaj kmalu premagala in hkrati je tudi opravila odločnost v primerih vseh dosedanjih pozitivnih potez.

Londonjska pogajanja se razvijajo za zaprtimi vrati. Nemara bodo zaključena v februarju — in tedaj bomo videli, kakšno pot so ubrali ob sedanjih malajski prelomnici. B. Lazlj

Poujade snuje »črno internacionalo«

Rim, 23. jan. (Tanjug). — V kratkem bo prispel v Rim vodja nove francoske profašistične stranke Pierre Poujade. Sestel se bo z ekspanziji desničarskih strank, predvsem neofašističnih skupin, hkrati pride v Italijo tudi nekdanji Hitlerjev sodelavec in vodja »Črne fronte« Otto Strasser, ki je ondan izjavil, da bo v Zahodni Nemčiji ustanovil novo stranko. Poujade bo haje skupno s Strasserjem in prvaki italijanskih neofašistov sprožil akcijo za ustanovitev »črne internacionala«. Ta organizacija naj bi združila vse profašistične skupine najprej v Evropi, zatem pa še na drugih celinah.

trojanski konj v Hollywoodu

V enciklopediji slovečih Američanov, »Kdo je kdo v Ameriki« je Howard Hughes naveden kot industrijec, pilot in filmski impresario iz Howstona v Texasu. Septembra 1935 se je pojavilo njegovo ime na prvih straneh časnikov, ko je v letalu lastnega izdelka dosegel hitrostni rekord 325 milj na uro. Januarja 1937 je bil Hughes rekorder v poletih čez kontinent: 7 ur, 28 minut. Po vsem svetu je zaslovel leta 1938 s poletom okrog sveta v 91 urah, 14 minutah in 28 sekundah. Hughes je zasnoval, zgradil in pilotiral največje letalo na svetu v dobo 2. novembra 1947. V dolgem seznamu njegovih filmov stopajo v ospredje »Angeli pekla«, »Izganec«, »Naslovna stran« in »Petdesetletni samec«. Hughes je ohranil dovolj pusto-

Trgovinski sporazum z Nizozemsko

Beograd, 23. jan. (Jugopress). V Beogradu bodo jutri podpisali trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Nizozemsko. Podpisala ga bosta veleposlanik v Državnem tajništvu za zunanje zadeve dr. Stane Pavlič in nizozemski poslanik v Beogradu Henry Helb. Trgovinska pogajanja med obema deželama so bila novembra lani v Beogradu.

Nagel razvoj v Jordaniji

London, 23. jan. (Tanjug). Laburistični »Daily Herald« pravi danes v poročilu iz Jordanije, da je tam pričakovati v bližnji prihodnosti nove hude demonstracije. Zato so bila britanska oporišča v Jordaniji minuli teden znatno ojačena.

Časnik dalje poudarja, da je Britanec Glub paša, ki kontrolira jordanjsko vojsko, redarstvo in tajno policijo, najbolj nepriljubljena osebnost v deželi in da je politika britanske vlade privedla Jordanijo na rob vojaške diktature. »Jordanija,« pravi list, »ki je formalno neodvisna dežela, je dejansko v rokah Glub paše.«

Na koncu poudarja laburistično glasilo, da v Jordaniji zdaj dozoreva ustanovitev narodne fronte, ki bo zahtevala izpustitev pripornikov, splošne volitve brez policijske kontrole in vojaškega pritiska ter odpravo absolutne oblasti Glub paše nad jordanjsko vojsko.

PRED ZAOSTRITVIJO NA CIPRU?

Razgovori generala Hardinga v Londonu — Angleški tisk računa z opustitvijo razgovorov z nadškofom Makariosom

London, 23. jan. (Tanjug). — Bivanje guvernerja Cipra sira Johna Hardinga v Londonu je še zmeraj predmet razprav in ugibanj v londonskem tisku. Sir John Harding je prispel v London pred petimi dnevi in čez nekaj dni naj bi se vrnil na Ciper. Sodeč po uradnih objavah je bil cilj njegovega potovanja v London posvetovanje z ministrijskim predsednikom Edenom, preden bi ta odpotoval v Washington na razgovore s Eisenhowerjem.

Harding je imel že tri sestanke z Edenom. Govoril pa je tudi z zunanjim ministrom Selwynom Lloydom, ministrom za kolonije Lennoxom Boydrom in ministrom za obrambo Monktonom.

Casniki pa so razlagali prihod guvernerja Hardinga v London na različne načine. Današnji »Daily Telegraph« pravi, da je Harding prišel, da bi se posvetoval z vlado o politiki, ki bi jo bilo treba uveljavljati, če bi dosedanj razgovori z nadškofom Makario-

Naloge sovjetske mladine

Hruščev o obdelovanju ledin v vzhodnih oblasteh SZ

(Od našega stalnega dopisnika)

Moskva, 23. jan. Včeraj so v Kremlju zaključili posvetovanje mladincev, ki so se izkazali pri obdelovanju ledin v vzhodnih delih Sovjetske zveze.

Na koncu posvetovanja je govoril sekretar CK KP SZ Nikita Hruščev. Poudaril je pomen teh del in govoril o tem, da je potrebna boljša organizacija dela. V zvezi s tem je posebej govoril o velikem številu neproduktivnih delovnih mest v sovhodu. V ponazoritev je navedel dva primera. V sovhodu »Cehov« v kustanajski oblasti pride na vsake tri delavce po en uradnik. Podobno je tudi v sovhodu »Černiševski« v isti oblasti.

Hruščev je navedel tudi primer iz kolhoza »Pot v novo življenje«, ki je v moskovski oblasti. K predsedniku kolhoza pride neki mož. »Jaz sem pomočnik brigadirja, plačajte mi,« pravi. Predsednik: »Vse leto vas nisem videl.«

Pomočnik brigadirja: »To nič ne dé, moje mesto je v seznamu.« Predsednik: »Oprostite, toda vi niste delali v sovhodu.«

Pomočnik brigadirja: »Nisem, toda to nič ne dé. Saj sem vam že rekel. Meni pripada 3600 rubljev.«

Denar je dobil. »Koliko je v vsaj državi takšnih pomočnikov,« je vprašal Hruščev in sam odgovoril: »Zelo mnogo.«

Ko je pozval mladince, naj po-

Nikita Hruščev

Z VSEH STRANI SVETA

VELIKA BRITANIJA
NOVA OJAČENJA NA CIPRU
London, 23. jan. (AF). Na vojaškem letališču v Blackbushe se je davi ukrcal del bataljona lahke pehote iz Highlanda, ki je namenjen na Ciper. Dosele je prispelo na Ciper kakih 600 vojakov s poveljnikom tega bataljona.

BURMA
POMIRJENJE V JUŽNIH POKRAJINAH
Rangun, 23. jan. (AP). Po štiriletnem bivanju v pragozdovih južne Burme se je slični predal burmanskim oblastem vodja upornikov in prvak organizacije burmanskih prostovoljcev Bo Garmani. Skupno z njim se je predalo še 90 njegovih pristavev. Zajameli so mu, da ne bo izročeno sodišču in da bo deležen vseh državljskih pravic.

INDIJA
TRGOVINSKI STIKI S POLJSKO
Karnač, 23. jan. (Reuter). Poju-trljanjem se bodo v Karnači začela pogajanja o sklenitvi novega pakistansko-poljskega trgovinskega sporazuma.

NEREDI V ORISI
New Delhi, 23. jan. (Reuter). Po napadu demonstrantov na ministrska poslojva v Kutaku, glavnem mestu indijske države Orisa, so četa zasedle vse važnejše stratiške točke v mestu. Drugo četo so poslali v mesto Puro kjer so prve tako izbruhli neredi.

KASMIR
PRVE VOLITVE PO 18 LETIH
Kašmir, 23. jan. (Reuter). Narodna stranka, ki je zdaj največja v Kašmiru, je dobila na občinskih volitvah, ki so bile zdaj prve volitve po 18 letih, 15 mandatov. Dve glavni opozeljski fronti: fronta kašmirskega plemiseta in kašmirska politična konferenca so volitve bojkotirale, češ da v Kašmiru ni politične svobode.

JUŽNA KOREJA
ZAHTEVE PO ATOMSKEM OROŽJU
Seul, 23. jan. (Reuter). Južna Koreja je terjala od ZDA, naj bi ji dobavile atomsko in drugo sodobno orožje Južnokorejski glavni štab trdi, da je Severna Koreja boljše oborožena in da nenehoma povečuje in modernizira svoje vojaške sile.

SZ
AURIOL BO OBISKAL SZ
Moskva, 23. jan. (AFP). Nekdanji predsednik francoske republike Vincent Auriol je sprejel vabilo predsednika prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR maršala Vorosilova na obisk v SZ. Auriol bo odpotoval v Moskvo v začetku februarja in bo gost maršala Vorosilova.

VZHODNA NEMCIJA
VIHARJI
Berlin, 23. jan. (AFP). Sprito viharna, ki je divjala nad Severno Nemčijo ter nad otokom Rujano, je izgubila življenje več ljudi. V Meeklenburgu je napravil vihar veliko škodo. V soboto in nedeljo so morali galeti v Zahodnem Berlinu ponovno posredovati zaradi neudarno nastalih požarov in nevarnosti, da se porušijo nekatere stavbe.

ZDA
ŽELEZNIŠKA NESREČA
Los Angeles, 23. jan. (AFP). Oželezniški nesreči v predmestju Los Angelesa je izgnubilo življenje 14 ljudi, več kot sto pa jih je bilo ranjenih. Motorni vlak je na poti v San Diego skočil s tira in se prevrnil.

Aman, glavno mesto Jordanije

generalu Glub pašo. Odločno je zat. val, naj se ne vmešavajo v notranje zadeve dežele.

Sirska prestolnica Damask je z napeto pozornostjo spremljala razvoj dogodkov v sosedni Jordaniji. Svarilo in alarmantne vesti o dozdnevem bližnjem napadu Izraela na Sirijo in potreba, naj bi se iz obrambnih razlogov čimprej pridružila bagdadski zvezi, niso naše plodnih tal. Sirija je vedela, da je od izida dogodkov

trgoval, ne pa tudi kitajski proletariat, ki na minulih volitvah malone kot en mož ni hotel sodelovati pri volitvah in je, kakor pravijo, na strani upornikov v pragozdu, Cin Pengovega osvobodilnega gibanja, ki se je začelo pred osmimi leti. Vprašanje je je tudi, koliko je kitajsko-malajska zveza reprezentativna tudi glede na ostale narodnosti, pri katerih je naša docela zanesljivo podpora samo med njihovimi bogatejšimi krogi.

Trenutek je kritičen pravzaprav zaradi tega, ker so se v Malaji spletile razne okoliščine. Predvsem gre za to, da je Malaja zdaj poslednja večja klasična angleška kolonialna posest v Južni Aziji, v kateri so se po drugi

PISMO IZ AMERIKE

DONOSNO CESARSTVO dinastije Thomasa Francisa Mahona O'Neilla

motane, pa tudi donosne so poslovne niti velikih ameriških družb.

»General Tyre and Rubber Corp.«, ki jo vodi William O'Neill, je bila ustanovljena pred 40 leti v Acronu, kakor kaže tudi ime, kot industrija gume in gumijastih koles. V 40 letih je družina O'Neill razširila svoje posle na jeklo, kemikalije, plastične izdelke, raketne izstrelke in radio. Prek »Teleradia« je lastnica 6 televizijskih postaj (med njimi tudi na najdonosnejšem trgu — v New Yorku) in omrežja »National Broadcasting Sistema« s 586 radijskimi postajami širom po državi.

Geslo O'Neillovih je bilo zmeraj — veličina. Podjetni sin in eden izmed solastnikov družinskega poslovnega cesarstva Thomas Francis Mahon O'Neill, šef podružnice »General Tyre and Rubber Corp.«, je videl veličino v prodoru televizije malone na vsa osamljena lovišča Hollywooda. Gospodarji filmskega mesta so se postavili po robu njegovim opominom s tem, da niso hoteli posojati svojih izdelkov »hišnim kinematografom«.

Po zakonu proti monopolom Tom O'Neill ni imel zakonitega dostopa v finančni cesarstva Foxa, Metro Goldwina, Warner-Brodersov in drugih družb. Po

tem zakonu ne more nobeno podjetje odkupovati delnic drugih, da bi si pridobilo kontrolo nad njimi. V sistemu svobodne pobude pa zasebniku nihče ne more braniti, da razpolaga s svojimi denarjem in delnicami tako, kakor mu je po volji. Zakon, denimo, ne ovira Howarda Hughesa, da svoje delnice proda »Teleradiu«.

Trojanski konj v Hollywoodu

V enciklopediji slovečih Američanov, »Kdo je kdo v Ameriki« je Howard Hughes naveden kot industrijec, pilot in filmski impresario iz Howstona v Texasu. Septembra 1935 se je pojavilo njegovo ime na prvih straneh časnikov, ko je v letalu lastnega izdelka dosegel hitrostni rekord 325 milj na uro. Januarja 1937 je bil Hughes rekorder v poletih čez kontinent: 7 ur, 28 minut. Po vsem svetu je zaslovel leta 1938 s poletom okrog sveta v 91 urah, 14 minutah in 28 sekundah. Hughes je zasnoval, zgradil in pilotiral največje letalo na svetu v dobo 2. novembra 1947. V dolgem seznamu njegovih filmov stopajo v ospredje »Angeli pekla«, »Izganec«, »Naslovna stran« in »Petdesetletni samec«. Hughes je ohranil dovolj pusto-

Foxu pravijo, da je prešel vse službe od vratarja do krmarja hollywoodskih ladij, zdaj pa vodi televizijsko »CEC-Supercorporation« s sedežem v newyorški plemenitaški Park Avenue št. 270. Družba kontrolira še nad deset tisoče restavracij vzdolž in počez križem krazem po Ameriki in prodaja brezalkoholne pijače, pa tudi gumijaste izdelke in orodne stroje.

Proklamacija kapitana Rikenbackerja

O'Neill je Foxu prepustil pravico do razdeljevanja kinoteke RKO televiziji za 15.200.000 dolarjev proti dodatni odškodnini 5 milijonov za filme, ki jih bo uporabljalo samo omrežje »Teleradia«. Vrednost RKO studia cenijo sicer na 5 milijonov mestnih pričakovanih profitov od šestih novih filmov, ki pridejo v kratkem na trg. Po proračunu CEC bo spravl Fox v petih letih 43 milijonov samo od prodaje filmov televiziji. Koliko bo tega vrnil O'Neill, morda sploh ni več važno.

Važno pa je, kakor je rekel predsednik letalskega potniškega omrežja »Eastern Airlines« kapitan Edy Rikenbacker, da bi ostale velike družbe v Ameriki nedotaknjene, ker bi »dežela drago plačala, če bi veliki »business« razbili samo zato, ker je velik. Rekel je tudi, da so velike družbe pripomogle k napredku dežele in njeni obrambi ter prinesle Ameriki prednost pred drugimi. T. F. M. O'Neill je pripravljen podpisati to proklamacijo. Razprava o fistihi, ki dvojnijo se nadaljuje. Jaša Levi

Od vseh dram na televizijskih platnih velja zadnje čase za najbolj napeto ta, ki je niso prikazali obstojnosti. Udeleženci zaletljivo od vzhodne do zahodne obale ZDA so izpričali, kako za-

DELOVNA SILA IN PROIZVODNJA

Razširiti proizvodnjo – toda ne s povečanjem števila delovne sile

Ublažiti bo treba neskladnosti v kvalifikacijskem sestavu delovne sile

Na novi poti naše gospodarske politike si ne bomo prizadevali, da bi povečali število delovne sile, marveč da bi razširili proizvodnjo. Pri tem ni dvoma, da se bo število delovne sile tudi skrčilo tam, kjer so za to dani pogoji. Glavno je: z isto ali manjšo delovno silo povečati proizvodnjo. Za povojni razvoj našega gospodarstva je značilno nenehno naraščanje zaposlenosti, in sicer v glavnem iz dveh razlogov: široka fronta industrijske izgradnje in preseganje investicijskih skladov sta zahtevala večje število nekvalificiranih delavcev. To je zlasti v gradbeništvu povzročilo nenormalno naraščanje števila delovne sile. Razen tega je sistem obračunskih plač neposredno vzbudil delovne kolektive k zaposlitvi novih delavcev.

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je doseglo število zaposlenih delavcev in uslužbencev v gospodarstvu v l. 1952 1.411.000, vtem ko je znašalo lani septembra 500.000 več. Največji je porast v industriji in gradbeništvu (v industriji je bilo leta 1952 povprečno zaposlenih 615.000 delavcev, lani v septembru pa 833.000); v gradbeništvu je znašala povprečna zaposlenost 1952. leta 193.000, lani v septembru pa 313.000.

Po podatkih Zveznega zavoda za socialno zavarovanje je bilo konec lanskega leta zavarovanih v naši državi 2.514.023 delavcev in uslužbencev (všete je vse zaposlene osebe – v gospodarstvu in državni upravi – skupaj z učenci v gospodarstvu), kar je najvišja povojna raven zaposlenosti v naši državi.

Cilj uvedbe novega plačnega sistema je bil, da bi zajezili go-

spodarsko neupravičeno naraščanje delovne sile in povečali zanimanje posameznikov in delovnih kolektivov za storilnost in rentabilnejše poslovanje ob manjših proizvodnih stroških. V tem smo dosegli nekaj uspehov. Predvsem je z ukinitvijo obračunskih plač v podjetjih prenehalo zanimanje, da bi s povečanjem števila nekvalificiranih delavcev dosegli plačne sklade za zvišanje plač strokovnemu osebju.

Koliko je novi plačni sistem vplival na znižanje števila delovne sile, ne moremo zanesljivo govoriti, vendar pa njegova enoletna uporaba kaže, da število delovne sile v minulem obdobju ni nenormalno naraščalo, kakor je naraščalo leta 1954, ko je veljal sistem obračunskih plač. To je razumljivo, ker so v sedanjem plačnem sistemu instrumenti, ki delno vplivajo na zmanjšanje števila delovne sile, kakor je priznavanje polne plače skupaj z doseženim prenosom norme na proizvodne stroške, dalje forsiranje dela po normi in uvedba premij.

Ker je vzporedno z začetkom obratovanja novih industrijskih naprav tudi zaposlenost v naši državi nenehoma naraščala, je tudi število brezposelnih od leta 1953 do 1955 padalo. Leta 1953 smo imeli povprečno 81.610 brezposelnih, predlanskim 76.215, lani v oktobru pa kakih 66.000 delavcev in uslužbencev. Takšno število brezposelnih v naši državi ni veliko. To velja tembolj, če pomislimo, da je vsch zaposlenih v Jugoslaviji nad 2.500.000.

Statistika kaže, da je med brezposelnimi največ nekvalificiranih delavcev, in sicer kakih

66% žensk. Ker so nekvalificirani delavci v gospodarstvu najbolj potrebni za naporejša dela, je ženske teže zaposliti kakor moške. Ker pa nastajajo v bodoči usmeritvi naše industrije na večjo proizvodnjo blaga za široko potrošnjo ugodnejši pogoji za zaposlitev žensk, bomo najbrž ukrenili vse potrebno za zmanjšanje števila brezposelnih žensk.

Kadar govorimo o zaposlenosti v gospodarstvu, ne moremo prezreti vprašanja strokovnih kvalifikacij zaposlenega osebja. Za naše gospodarstvo je značilen nezaten odstotek visoko kvalificiranih delavcev in uslužbencev. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je bilo lani junija v industriji in rudarstvu zaposlenih samo 3,81% visoko kvalificiranih delavcev in uslužbencev. Po istih podatkih smo imeli predlanskim v primerjavi s prejšnjim letom povprečno letni dotok v industriji in rudarstvu 83.000 delavcev. Od tega števila je odpadlo na nekvalificirane 45%, kar pomeni, da je potrebovala naša industrija predlanskim blizu 40.000 novih kvalificiranih delavcev.

Strokovni kadri za gospodarstvo prihajajo pri nas v glavnem iz industrijskih šol in šol učencev v gospodarstvu, v katerih konča povprečno v strokah, ki jih potrebuje industrija, šolanje letno kakih 50% učencev, skupaj s privatnim sektorjem obrti. Predlanskim se je v teh šolah usposobil od 80.000 kakih 24.000 novih strokovnih delavcev. Po nekaterih orientacijskih podatkih je samo 8% priučenih delavcev letno uvrsti med kvalificirane. Vse to pa še ne zadostuje, da bi ublažili neskladnost v sestavi kvalifikacij v gospodarstvu zaposlenega osebja. Zato se bodo morali s tem vprašanjem v prihodnje razen gospodarskih organizacij ukvarjati tudi organi samoupravljanja in strokovna združenja.

VEČJA IN CENEJŠA PROIZVODNJA Z BOLJŠO ORGANIZACIJO DELA

Obisk v mizarskem podjetju »Iztok« v Mirnu pri Gorici

Mizarsko podjetje »Iztok« v Mirnu pri Novi Gorici je bilo ustanovljeno kmalu po priključitvi, vendar je postal kolektiv po svojih uspehih kmalu znan in sicer sedaj med najbolj prizadevne v goriškem okraju. V začetku je podjetje zaradi majhnega števila delavcev, slabih prostorov in omejenih tehničnih možnosti, opravljalo le razna popravila in izvajalo manjša naročila, leta 1948 pa so začeli izdelovati stavbno in pisarniško pohištvo.

Proizvodnja je iz leta v leto naraščala. Leta 1949 so izdelali 220 spalnic cenejšega tipa, nasled-

nje leto 280, 1951. leta 325 spalnic in tako dalje. Lani so izdelali že 800 spalnic, vtem ko je letošnji proizvodni plan za 300 spalnic odnosno 37,5 odstotkov večji.

V minulih letih je proizvodnja hitreje naraščala kot število zaposlenih, letos pa sploh ne bodo namestili nove delovne sile. Načrt o povečanju proizvodnje temelji na boljši organizaciji dela, popolnejšem izkoriščanju strojev in drugih tehničnih naprav, zboljšanju tehnološkega postopka, racionalnejši razporeditvi delovnih prostorov in raznih drobni zboljšavah.

V Kopru tudi okrajni sklad za gradnjo stanovanj?

Na zadnji seji Sveta za gospodarstvo Okrajnega ljudskega odbora v Kopru so razpravljali o skladu za stanovanjsko gradnjo ter o organizaciji uprave za kmetijske melioracije.

Upravni odbor okrajnega kreditnega sklada je predlagal, naj bi imeli razen občinskih tudi okrajni sklad za stanovanjsko in komunalno gradnjo. Le-ta po novih predpisih sicer ni predviden, vanj bi se pa zbirala sredstva, ki bodo v letošnjem družbenem planu določena v ta namen. Ker prispevek v višini 10 odst. plačnih skladov ne bo zadostal potrebam nekaterih občin, bo dodatna sredstva posredoval prav omenjeni okrajni sklad.

V razpravi o kmetijskih melioracijah so osvojili mnenje, naj bi v okraju delovala ena vodna skupnost s pododbori za posamezna melioracijska področja. Vodna skupnost naj bi izvajala dela tudi v lastni režiji. Pri OLO bo kazalo imenovati upravni or-

gan za vodnogospodarska vprašanja. Uprava za vodno gospodarstvo LRS bo v kratkem v Kopru ustanovila svojo sekcijo in prek nje urejala vodni režim ob obali in v zaledju. O teh vprašanjih bodo dokončno odločili, ko bo posebna komisija za proučitev tega problema predlagala rešitve.

Na tej seji so razpravljali tudi o poslovnemu komisiji za sestavo desetletnega programa za razvoj gospodarstva v okraju, ki ga bodo prihodnji teden predložili OLO v odobritev. Hkrati bodo tudi predlagali, naj OLO imenuje komisijo za ugotovitev katastrskega dohodka.

Sekcija mladih združnikov v Naklem
Pred dnevi je bila ustanovljena sekcija mladih združnikov v Naklem. Program sekcije obsega nekaj predavanj, izlete (strokovne) ter razna tekmovalna (kosev in žanjilo). Izvoljena je bil tudi petčlanski odbor sekcije, ki naj bi vodil delo. Sekcija bi delovala kot osek pri zadrugi.

IZ PRORACUNA OKRAJNEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V NOVI GORICI

Izdatki večji od dohodkov

Proračun, ki ga je obravnavala in sprejela zadnja skupščina Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Novi Gorici, predvideva, da bodo v letu 1956 izdatki za okrog 95 milijonov dinarjev večji od dohodkov. Najvišjo postavko, 145 milijonov, predstavljajo stroški za zdravljenje v bolnišnicah. Ti pa bi bili lahko znatno nižji, če bi Primorska imela svojo bolnišnico. Sedaj je potrebno večino zavarovancev pošiljati na zdravljenje v Ljubljano, zaradi česar morajo delj ostati v bolnišnici, ker morajo že tam toliko okrevati, da se lahko vrnejo domov z vlakom oziroma avtobusom. Prav zaradi velike oddaljenosti bolnišnic ima zavod velike izdatke tudi pri potnih stroških zavarovancev. Ti stroški so za letos predvideni v višini 29 milijonov. Stanje se bo verjetno že letos nekoliko izboljšalo, ker se bo bolnišnica za kostno tuberkulozo preselila iz Sempetra pri Gorici v Valdoltra, v prostori, ki jih sedaj zaseda, pa bo urejena splošna bolnica. Za sedaj bosta odprta kirurški in porod-

niški oddelek, takoj za tem pa tudi perimetrični. Za ambulantno zdravljenje je v proračunu predvidenih 47 milijonov in za denarno nadomestilo za čas bolezni 74 milijonov. Sorazmerno zelo visoki so stroški za zdravila (45 milijonov) in je pri tem z ozirom na število zavarovancev znatno preseženo republiško povprečje, medtem ko je povprečni znesek na en recept najvišji v Sloveniji. Izvršilni odbor zavoda je s pomočjo nadzornega zdravnika dr. Rota že ukrenil glede predpisovanja in izdajanja zdravil ter je pričakovati, da se bo tudi to sčasoma izboljšalo. Da bi se to doseglo, pa ni odvisno vse le od zdravnikov, temveč je potrebno tudi pri zavarovancih s prepričevanjem in vzgojo doseči, da bodo bolj disciplinirani in bodo imeli pravičnejši odnos do trošenja sredstev socialnega zavarovanja, ki niso neizčrpna.

Razen proračuna je skupščina sprejela tudi sklep, da se izenačijo nekateri predpisi o pravicah zavarovancev (potni stroški, pogrebna, itd.), ki sta jih izdala bivša okrajna zavoda v Novi Gorici in Tolminu, nato pa so obravnavali posebno stopnjo prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki ga bodo morali plačevati vsi zavezanci, ki imajo zaposlenih nad 30 zavarovancev. Najnižji izostanek z dela zaradi bolezni in poškodb je določen na 3 odstotke in se v tem primeru plačuje samo redni prispevek 45 odstotkov. Najmanjši odmik izostankov od tega povprečja znaša 0,40 odstotka, tako da bodo plačniji prispevek 41 odstotkov. Čevala organizacije in ustanove, ki imajo 1,40 odst. ali manj izostankov zaradi bolezni, najvišjega to je 47 odst. pa tiste, ki imajo stalež bolnikov 4,60 odst. ali več.

Na kraju je skupščina določila se kdaj za volitve nove skupščine, ki bodo od 18. do 20. februarja. V skupščino zavoda bodo volili enega člana na vsakih 600 zavarovancev, v skupščino podružnice pa na vsakih 200 zavarovancev tistega področja. Tako bo skupščina zavoda štela približno 45 članov, skupščine v Ajdovščini, Tolminu in Idriji pa vsaka po 25 članov. Člani skupščine zavoda bodo avtomatično tudi člani skupščine tiste podružnice, na območju katere stanujejo, oziroma so zaposleni.

M. D.

Solk pri Novi Gorici

Najmanj članov v gradbenih podjetjih

Občinski sindikalni svet Videm-Krško je imel nedavno občni zbor. O delu sveta je poročal predsednik Rado Banovič. Sindikalni svet je posvetil posebno skrb novim gospodarskim ukrepom. Svet, kakor podružnice so se odceľoval pri postavljanju novih tarifnih pravilnikov in skrbel za varčevanje in produktivni, pri higiensko-tehnični zaščiti in drugod. Odstotek lažjih poškodb se je znižal za 0,8 odst., hujših pa za 2 odstotka.

Prisli so do zaključka, da je najnižji odstotek članstva v gradbenih podjetjih, kar je delno razumljivo. Gradbena podjetja sprejemajo spomlad, to je v sezoni, veliko število novih

delavcev, ki so povečini kmetiči sinovi in je lahko pozno jeseni spet odpuste, ker gredo na svoje domove. Težje odpuste proletarce, ki se nimajo v zimskem času a čim preživljati. Sezonski delavci pa se ne zanimajo za organizacijo. Zato bodo morale sindikalne organizacije v gradbeništvu pa stremeti pa tem, da se odstotek članstva dvigne.

Govora je bilo tudi o normah. V gradbeništvu se norme često spreminjajo in so zaradi tega večkrat tudi težko dosegljive, zato je treba le-te postavljati realneje. Premalo so skrbeli za varčevanje. Zaradi prebiske kontrole je prišlo v gradbenem podjetju Primor Videm-Krško do večjih tatvin.

Zelo dobra pa je podružnica Kovinarske zadruge Videm-Krško, kjer so vsi delavci in uslužbenci člani sindikata. Ta zadruga se zelo uspešno razvija. Na vsakega delavca pride letno dva milijona bruto dohodkov.

Z letne skupščine športnih ribičev društva »Krško«

V Brezicah je bila nedavno tega letna skupščina športnega ribiškega društva »Krško«. Le-to je imelo doslej okoli 400 članov. Ko so pregledali možnost za uspešnejše delovanje in potem ko so se razdelili na pet družin, je skupščina v celoti odobrila nove naloge, ki so si jih zadali. Razen nalog, ki zadevajo izključno delo njih društva, so tudi sklenili, naj postane vsak dibič član Socialistične zveze, sicer ne bo mogel biti član Ribiškega društva.

Učni uspeh in vzgoja sta prav tako važna kot materialna oskrba

Na občinski konferenci ZB, ki je bila pred kratkim v Metliki, so člani ZB razpravljali med drugim tudi o vzgoji otrok padlih borcev. Ugotovili so, da so učni uspehi otrok padlih borcev v odstotkih slabši od ostalih otrok. Kje iskati sedaj krivdo? Niti komunisti, niti člani ZB, niti prosvetni delavci niso v zadostni meri skrbeli za otroke tistih, ki so s svojim življenjem položili temelje novi socialistični družbi.

Nadalje so člani govorili tudi o tem, da večkrat niti matere svojih otrokom ne nudijo pravilne pomoči. Skrbni jih le materialna stran in oskrba otrok, ob kateri pa pozabljajo na pravilno vzgojo.

Na konferenci so se pogovorili, da bo treba bolj sodelovati s šolo in z materami otrok. Za vsako družino posebej se bo morala organizacija ZB zanimali in se posvetovati z materami ali skrbniki o nadaljnji vzgoji otrok, da se bo vsak usposobil po možnosti za poklic, ki ga bo veselil.

Naša najstarejša revija: »Letopis Maticе srpske« bo tudi letos urejevala uredništvo v lanski sestavi. Ta revija hoče ohraniti svojo resnost ne ozirač se na modne tokove. V fizionomiji revije letos ne bo sprememb. Edina novost so »Pogledi«, nova rubrika, ki jo je uvedlo uredništvo v prvi letošnji številki in ki jo bo nadaljevalo tudi v prihodnje. Letopis je začel boj z regionalizmom v književnosti, prerasel okvire Vojvodine in si prizadeva, da ti čimbolj vsestransko spremlja kulturno in umetniško dogajanje vse države.

Književni oddelek e stopil v letošnje leto s povečanjem števila članov. Tudi v prihodnje bo s izpolnjeval obsežne naloge, ki si jih je zastavil za lani. Predvsem bo izdajal izbrana dela srbske

književnosti, dalje celotna Sterijina dela, nadaljeval bo delo v zvezi s slovarjem srbohrvatskega jezika, lotil pa se je tudi znanstvenega zbornika za fiziologijo in lingvistiko. Posebno pozornost bo Matični znanstveni oddelek posvetil vsestranskemu proučevanju kolonizacije v Vojvodini, in sicer tehnološkemu, etnološkemu, fiziološkemu itd., kar bi bila pravzaprav celotna zgodovina Vojvodine. Galerija Maticе srpske bo dobila letos novo poslopje. Z željo se se temeljite in obširne tehnične in organizacijske priprave za opremo galerije, ki bo imela nad 2000 razstavnih predmetov, slik v olju, grafike in skulpture, in ki sodi med najbogatejše v naši državi. To bogastvo zlasti dopolnjuje zbirka srbskega slikarstva 18. in 19. veka in napolnedo bo dostojno spravljeno v poslopju, ki ga adaptirajo nalašč v ta namen. Novo poslopje za rije bo ugrajeno letos v maju.

NESTALNA DELOVNA SILA
Važno vprašanje, ki v Vojvodini ni novo in neznano, je fluktuacija delovne sile. Vtem ko je šlo zagotavljanje delovne sile prej

v glavnem spontano, ker so vojvodinski delavci prihajali večinoma iz vasi v tovarne, se je treba zdaj nujno držati politične organiziranega sprejemanja delavcev v industrijo. V vojvodinskih podjetjih delovna sila ni stalna, čepujanje je jedro vodilnih ljudi v neposredni proizvodnji pravzaprav stalno, toda mnogo drugih delavcev prehaja iz tovarne v tovarno ali pa se med sezonskimi deli v kmetijstvu vračajo v vasi. Neznatno je število tistih, industrijskih podjetij, v katerih se ni izmenjalo 20 do 40, pa tudi do 60 odstotkov delavcev. Tako na pr. so v podjetju »Pobeda« leta 1951 sprejeli 655 delavcev, odšlo pa jih je 670, leta 1952 so jih sprejeli 382, odšlo pa jih je 410, leta 1953 so jih sprejeli 297, odšlo pa jih je 205. Tudi predlanskim stanje ni bilo boljše. Tisto leto so sprejeli 122, odšlo pa je 265 delavcev. Lani so sprejeli 337, odšlo pa je 193 delavcev. Tako je tudi v ostalih podjetjih.

Ta pojav, s katerim so se mnogi v Vojvodini sprijaznili, ker se jim zdi normalen in objektivni, se spreminja v ostrino proti proizvodnji in dezorganizira podjetja. Dosedanja praksa je pokazala, da

ta problem v Vojvodini premalo proučujejo in da z bolj organiziranimi ukrepi ne zajame širokoga sprehajanja po podjetjih. To so objektivni problemi, ki bi jih lahko delno urehili s pravilnejšo tarifno politiko in večjim vzpodbujanjem kvalificiranega dela. Sestava delovne sile v Vojvodini kaže po tarifnih postavkah visoko raven kvalifikacij, kar je očitno umetno skonstruirano, vtem ko kažejo realni proizvodni uspehi in stvarne kvalifikacije nasprotno sliko, namreč razmeroma nizke kvalifikacije.

ZANIMIVA PREDAVANJA ZA RODITELJE
Novi Sad je dobil dve šoli za roditelje. Obe sta zasnovani na široko. Njuna naloga je, zajeti vsa področja razmerja med roditelji in otroki. Šoli sta prireditelj doslej 12 zelo zanimivih predavanj. Predavanja so ob sredah in petkih in vsakokrat zajamejo po tri različne teme. Predavajo profesorji, otroški zdravniki ter javni in kulturni delavci. Doslej so obravnavali naslednje teme: »Kako bomo dosegli, da nas bodo roditelji ljubili in spoštovali«, »Otrok in dom«, »Izvenšolsko delo

mladine«, »O spolnih boleznih« in »Kako bomo vzgajali svoje otroke«, dalje dvoje predavanj s področja družinske prava in o otroških dokladah itd. Po predavanju se predavatelji obširno razgovarjajo z roditelji in odgovarjajo na njihova vprašanja. V Novem Sadu se ljudje zelo zanimajo za ta predavanja in kmalu jih bo treba prirediti več.

MILIJONSKA SKODA ZARADI VOLKOV

Pred dobrimi 80 leti so ubili v Zahodni Evropi zadnjega volka. Na mestu, kjer so ga ubili, v nekem gozdu v Alzaciji, so postavili temu zadnjemu volku celo spomenik z ustreznim napisom. V Vojvodini pa so se zadnje čase pojavili volkovi, ki delajo čedalje več škode. Od kod so se prikladili? Do druge svetovne vojne volkov v Vojvodini ni bilo. Morada se je v hudi zimi kdaj pa kdaj priklatil volk čez zamrznjene reke iz Bosne ali pa je sestopil s Karpatov. Pa tudi takšen volk je kaj hitro plačal svojo predrznost z glavjo. S Karpatov so prenehali prihajati volkovi, odkar je bila vzraena železnica Bela Crkva-Vršac-Arad.

Med drugo svetovno vojno pa so jih premiki čet pognali tudi čez železniške proge, tako da se jih je nekaj parov prikladilo tudi v Deliblatsko Peščaro, kjer so našli idealno zavetišče. In od takrat se jih prikladi vsako zimo precej. Volkovi delajo škodo kmetom v Peščari in okrog nje. Škoda znaša več milijonov, kajti volkovi napadajo ne le ovce in drugo drobnico, marveč tudi govedo, da ne govorimo o škodi, ki jo napravijo na divjačini. Lani so v pričih treh mesecih raztrgali nad 300 ovac in okrog 40 prašičev. Vse kaže, da je v Deliblatski Peščari krdelo kakih 20 volkov. To ni majhno število, kajti volk je zelo krvočelna in prebrisana žival, ki ji je težko priti do živega. Takoj po vojni je nad 1000 lovcев prireditelj pogon na volkove, toda brez uspeha. Samo zastrupili so jih nekaj.

Da bi zajezili naval volkov, je Lovska zveza v Pančevu sklenila prirediti letos konec januarja velik pogon na volkove. Na njem bodo sodelovali lovci iz Pančeva, Vršca in Beograda, pa tudi mnogo pripadnikov JLA. Pogon pa bo zajel samo jugovzhodni del Peščare. Nekateri lovski strokovnjaki menijo, da bi morali s pogonom zajeti hkrati Peščaro od vseh strani. Samo v tem primeru bi lahko računali z večjim uspehom te akcije vojvodinskih in beogradskih lovcев.

Nikola Krstanović

ZAPISEK IZ BREZIŠKE KOMUNE

Lepe možnosti za razvoj kmetijstva

V občini Brežice je skoraj dve tretjini kmečkega prebivalstva — vendar bo treba kmetijstvo modernizirati, da s svojo proizvodnjo močjo ne bo tako nesorazmerno zaostajalo za industrij

Občina Brežice je med največjimi občinami novega trboveljskega okraja; s površino 27.000 hektarjev se po teritorialnem obsegu uvršča tudi med največje komune v Sloveniji. Prav tako se glede prirodnih gospodarskih pogojev približuje slovenskemu povprečju, medtem ko sodi po gospodarski moči med zaostalejšo občino. Dokaj vzdržne prometne zveze pa bodo v bližnji bodočnosti omogočile še večje izkoriščanje prirodnih bogastev. Mislimo predvsem na nahajališče ognjstalne rane v Globokem, kjer so tudi ravninske plasti lignita. Na pod-

ročju občine n. pr. na Bizeljskem, Kapelah in Pišecah, je tudi precej kremenčevega peska, ki ga potrebujemo v črni metalurgiji in steklarstvu. V teku so priprave za geološko preiskavo nekaterih tloravnov. Izkoriščanje teh bogastev in morda upanje na ležišča nafte bi bila najkrajša in najuspešnejša pot h krepitvi gospodarske moči breziške komune. Hkrati s tem pa bi dobili zaslužek mnogi prebivalci iz pasivnih krajev. Seveda pa bi morali za izkoriščanje naravnih bogastev najprej točno ugotoviti količino rude, napraviti temeljite ekonomske račune in najti trg, preden bi se odločili, kje in kako naj bi začeli.

Brežice

Prebivalci občine — okoli 26 tisoč jih je — se ukvarjajo predvsem s kmetijstvom in živinorejo. Za to vrsto dejavnosti imajo prazaprav lepe pogoje, saj je breziška ravnina rodovitnejša kot katikoli polje in tudi obdelava zemlje je naprednejša kot v sosednji občini Navzice temu pa se ljudje še dokaj močno izseljujejo iz občine. Vzrok temu je še dokaj nemočno kmetijstvo, ki ne nudi dovolj zaposlitve, kar sila ljudi v industrijska središča. Vsekar je to vprašanje, saj bodo naša mesta in industrijska središča zaposlovala vedno manj delovne sile s podeželja. V občini sami, kot smo že dejali, pa so mnogi krajevni viri surovin, pri katerih izkoriščanju bi lahko zapostavili znaten del odvisne delovne sile. Ta problem bo posebno pereč tedaj, ko bodo gotova vsa dela na avtomobilski cesti Ljubljana-Zagreb in pri regulaciji Sode, kjer je zaposlenih okoli 1500 breziških občanov. Vsekar pa nudi tudi možnost preusmeritve kmetijstva v smeri specializacije na nekatere močnejše panoge vsaj delno rešitev tega vprašanja.

Kmečkega prebivalstva v občini Brežice je skoraj dve tretjini. V industriji, t. j. v tovarni proizvodnji, v opekarni, v plečivnici v Dobovi, v rudniku Globoko in

polno prekupčevalcev, ti pa nenehno navajajo cene. Seveda s tem nikakor ne mislimo, da so prirodni pogoji za kmetijstvo slabi. Menimo, da je potrebna njegova načrtna preusmeritev v tiste vrste, ki so najdonosnejše. V Brežicah mislimo, da bi v občini gojili v glavnem vinsko trto in sadje ter živino. Prav gotovo bi hektar do brega vinograde prinesel vsaj toliko dohodka kot štirje hektarji njiv, in en hektar sadovnjaka toliko kot 6 ha njiv. Z napredno živinorejo pa bi lahko mnogo boljše izkoristili posebno slaba zemljišča.

Se o marsičem bi lahko govorili iz breziške občine. Naj ob koncu tega zapiska omenimo še to, da sta za občinski ljudski odbor posebno težka dva problema: pitna voda v hribovskih področjih in elektrifikacija. Posebno zadnji je težak, saj je elektrificirana komaj ena tretjina občine. Za celotno elektrifikacijo bi potrebovali še okoli 70 milijonov dinarjev, saj so kmetje po hribovskih zaselkih in vaseh že sami postavili drogeve, nabavili izolatorje in zdaj jim manjka samo še žica. Verujemo, da bo občinski ljudski odbor nekje dobil tudi ta sredstva, ki bodo omogočila, da bo zasvetila luč tudi v neoddaljenejši vasi in naselju.

Tudi na področju šolstva tarejo občinski ljudski odbor hude skrbi. Vseh šol v občini je 19, od tega 16 osnovnih, dve gimnaziji in ena strokovna šola. Številka je morda lepa, vendar če pogledamo v te hiše učenja in vzgoje, vidimo še mnoge spomine na dni teže okupacije: slabi prostori, star in doraščajoči mladini že neustrezajoči inventar in končno še redke šole, predvsem v hribovskih krajih. Ni redek primer, da morajo hoditi otroci tudi 8 do 10 km daleč v šolo, kar je posebno težko zdej v zimskih mesecih. Zato meniš Svet za šolstvo, da je osnovna naloga, zgraditi nove šole v Veliki dolini, v Mrzljavi vasi in Bojskem. Tudi okrajni ljudski odbor Trbovlje kaže polno razumevanja za te res nujne potrebe.

Vse, kar smo navedli, pričča, da so pred občinskim ljudskim odborom in Brežicah velike naloge. Teh se tudi v polni meri zaveda in je preprčan, da jih bo s pomočjo vseh občanov in njihovih političnih organizacij v doglednem času tudi uspešno rešil.

IZPRED SODIŠČA

Stroga kazen za mlade tatove

Zelja po pustolovski, podpihovana po slabih filmih, kakor včasih pravijo sami obtoženci, posušila spravi mlade ljudi na zatozno klop. Takrat, ko nepremišljeno opravljajo kaznivá dejanja ne mislijo, kakšne bodo posledice, ko pa pridejo pred sodišče, je za kesanje navadno pozno. Taki trije mladeniči, 20-letni Alojz Kaplja, 22-letni Vinko Jasovec in mladoletni V. B. so bili prav tako nepremišljeni, sedaj so pa pred sodiščem klavno zaključili s svojo pustolovščino. Prvoobtoženi Alojz Kaplja je najprej sam prišel krasti. Bil je uslužbenec v mehanični delavnici Izvrsnega sveta LRS. Tam je sam, večkrat ukradel razno orodje in avtomobilske dele v vrednosti več kot 200.000 dinarjev. Zatem se je pridružil v skladniške Centralnega komiteja ZKS in tam je prav tako odnesel razne avtomobilske dele ter drugo orodje v skupni vrednosti 700.000 dinarjev. Iz kovinostrovarske delavnice PPT pa je ugrabil ameriško za rezanje navojev, vredno 80.000 dinarjev. Te svoje vilonne tatvine je najprej opravil sam, potem pa si je poslal tovariša, Z. Vinkom Jasovecem, ki v delavnici Izvrsnega sveta, kjer sta odnesla avtomobilske dele v vrednosti 66.000 dinarjev, iz skladišča Centralnega komiteja pa za 250.000 dinarjev. Drugi pa je našel pajdaša v mladoletnem V. B., s katerim sta odnesla iz skladišča Centralnega komiteja predmete za 45.000 dinarjev, iz delavnice Izvrsnega sveta pa za 80.000 dinarjev. Tem mladeničem pa se je s tatvinami še pridružil 25-letni Jože Lovišček, ki je iz delavnice Avtošterisa odnesel orodje v vrednosti 55.000 dinarjev.

Ugotovil je, da je doma vendar bolje

28-letni Aleksander Ažman, električar z Jesenic, je zaradi tatvin že star znanec Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrajnega sodišča v Radovljici. Ko je bil nazadnje obsojen in ko je bil kmalu zatem spet v kazenski postopki, je pobegnil v Avstrijo. Vendar se je po treh mesecih vrnil, ker mu tudi hlapčevanje in stradanje pri raznih kmetih v Avstriji ni prišlo. Sprito tega, da se je sam vrnil v zapor, da odsluži do ločen mu kazen, je Okrajno javno tožilstvo v Radovljici sklenilo, da ga za pobeg ne bo kazensko preganjalo. družje

Zaradi nepoštenosti posestvo dražje

Posesnik Franc Pegam iz Rovt pri Podnartu je nameraval kupiti svoji hčerki posestvo od Vencija Rakovca z Rovt. Pogodila sta se, da mu bo za posestvo plačal milijon dinarjev, razen tega pa, da bo poravnal še vse davčne dajatve v zvezi s prenosom lastninske pravice. Da bi pa davček bil nižji, je skupaj s hčerko nagovoril Rakovca, naj na Okrajnem sodišču v Radovljici nevede, da je kupnina znašala le 800.000 din. Tako so tudi storili in Pegam je plačal 70.385 din premalo davka.

Smrtna nesreča na tramvajski postaji

V soboto 21. t. m. je na tramvajski postaji v Savski koloniji čakalo na tramvaj več potnikov. Med njimi je bil tudi 19-letni strugar, zaposlen pri podjetju »Telax, Milovan Grunjakovič. Da bi na tramvaj gotovo prišel, je skočil na tramvaj še preden se je lota ustavil. Pri skoku je Grunjakovič spodrslilo tako, da je padel pod prikolico, ki ga je povozila, in nato iztirila. Ponesrečenec je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl.

Dvojni jubilej

Te dni je minilo 65 let, kar se je rodil pedagog in javni delavec Franc Brizelj iz Oplotnice pri Slovenskih Konjicah. Bil je Schreinerjev dijak in je začel službovati kot učitelj leta 1910 v Cadramu pri Oplotnici. Nato je nastaval v Dolu pri Hrastniku in v jetni nad Laškem. Leta 1918 je našel svoje mesto med Maistrovnimi borci. Do vojne je potem služboval v Slov. Bistrici in v Cadramu pri Oplotnici, kjer je bil šolski upravitelj. Po vojni nemurno sodeluje v raznih organizacijah in po njegovih zahtevih se je v Oplotnici leta 1945 lahko takoj začel nemoten pouk. Čeprav mu je službena doba že potekla in ima že odobren

Te dni je minilo 65 let, kar se je rodil pedagog in javni delavec Franc Brizelj iz Oplotnice pri Slovenskih Konjicah. Bil je Schreinerjev dijak in je začel službovati kot učitelj leta 1910 v Cadramu pri Oplotnici. Nato je nastaval v Dolu pri Hrastniku in v jetni nad Laškem. Leta 1918 je našel svoje mesto med Maistrovnimi borci. Do vojne je potem služboval v Slov. Bistrici in v Cadramu pri Oplotnici, kjer je bil šolski upravitelj. Po vojni nemurno sodeluje v raznih organizacijah in po njegovih zahtevih se je v Oplotnici leta 1945 lahko takoj začel nemoten pouk. Čeprav mu je službena doba že potekla in ima že odobren

F. F.

KULTURNI OBZORNIK

OB ŠESTDESETLETNICI GOJMIRA A. KOSA

UMETNIKOV JUBILEJ

Danes obhaja slikar Gojmir Anton Kos, profesor Akademije upodabljajočih umetnosti in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, svoj šestdeseti rojstni dan.

Ko je pred sedmimi leti pridelal skupaj s Francetom Pavlovcem svojo retrospektivno razstavo v Moderni galeriji, je javnost šele prav nazorno spoznala veliko obsežnost, izvirnost in pomembnost njegovega dela. Pokazalo se je, da G. A. Kos bistveno sodilca pri oblikovanju današnje podobe naše umetnosti in da noben prikaz slovenskega sodobnega slikarstva brez njega ne bi bil popoln. Razstava je pokazala še več: da se njegovo delo sredi naglega toka in neprestane spremembejanja umetniških smeri zdi eno izmed redkih trdnih točk, ki jih dnevna gesla in modna hlastanja ne morejo premakniti in omajati.

Mojster Kos je po končani akademiji iz prvotnega, rahlo stiliziranega dekorativnega, zadržano ekspresivnega ustvarjanja krenil kmalu na bolj realistično, močno osebo poudarjeno pot; slika z živimi, sočnimi barvami, poslušuje se lopatic in dosega, močne barvne učinke. Kmalu zapusti akademske nauke, se vrača h klasični; tudi zveza z rojaki, bratoma Šubicema in Ažbétom, se da ugotoviti. Njegovo delo je nepretrgan študij, izpolnjen z neštevilnimi osnutki, zmeraj v tesnem stiku z naravo, kar vse ustvari samooden slog in veliko tehnično dovršenost. Iz tega izvira nov, samosvoji izraz zdravca, barvno predubovljenega realizma, ki hoče kar najbolj pravilno podati notranji obraz predmeta. Značilna zanj je trdna gradnja, stroga risba in visoka koloristična kultura. Cilj mu je pa docela moderno pojmovano monumentalno realistično slikarstvo.

V delu Gojmira A. Kosa zavzema važen, če ne poglavitni del figuralka. V tem je pravilno samoproti impresionistov, ki so bili predvsem pokrajinarji. Tudi portret je značilen zanj, kakor se je tudi v vseh dobah z veliko ljubeznijo posvečal tihotižju. Fortitetno slikarstvo mu je pa od početka do danes resnična nujnost in je prav tod dosegel mnoge izmed svojih viškov. Ti duhovno poglobljeni, slikarsko bleščeče podani portreti predstavljajo pravo galerijo naših pomembnih osebnosti.

Zamerom je prof. Kosa mikala velika stenska kompozicija. Ko je leta 1940 naslikal za vladno palačo v Ljubljani dve veliki zgodovinski kompoziciji iz domače zgodovine, Ustoličenje na Gosposvetem polju in Bitko pri Krškem polju, se mu je ponudila priložnost, pokazati ves svoj izredni smisel za preprečevalno in močeno kompozicijo, hkrati pa svoj

teški posluš za učinkovitost in zlatje vseh barvnih sestavin. Pozneje je naslikal veliko alegorično kompozicijo Odpor (1947), nato pa Sestanek na Čebinovem (1951).

Gojmir A. Kos se je rodil 24. januarja v Gorici, kjer je služil tedaj njegov oče profesor Franc Kos, znani naš zgodovinar. Po akademiji na Dunaju je bil profesor na raznih srednjih šolah v Ljubljani, dokler ni bil leta 1945 med prvimi poklican na novo ustanovljeno Akademijo upodabljajočih umetnosti v Ljubljani, kjer deluje še danes. Leta 1949 je postal redni član umetniškega razreda Slovenske Akademije znanosti in umetnosti.

Prvič je razstavil v Jakopičevem paviljonu leta 1919, se udeleževal sprva kot član kluba »Sava« in pozneje kot član »Kluba mladik« vseh domačih prireditelj in leta 1925 preredil prvo kolektivno razstavo. Pozneje je razstavljal v velikih umetnostnih središčih Evrope, v Pragi, Berlinu, v Parizu,

na Dunaju, v Londonu, v Moskvi in Leningradu, v Benetkah itd.

Ko danes praznuje svoj lepi življenjski jubilej, se ga s prizjazno mislijo v srcu spominjajo mnogostevilni prijatelji, stanovski tovariši in učenci ter neštevilni ljubitelji slovenske umetnosti. Spominjajo se ga kot dobrega prijatelja, nesebičnega tovariša, požrtvovalnega učitelja in kot duhovitega in šegavega družabnika.

Za vse, kar je s svojim delom in nasveti storil že pred osvojitvijo »a Narodno galerijo ter pozneje za Moderno galerijo, ki ji je bil prvi ravnatelj, se mu bo Moderna galerija oddolžila s prireditvijo kolektivne razstave, predvsem novejših del, ki bo odprta meseca maja t. l.

Pred jubilejom, ki je še mladeniško čil in poln načrtov, ki še netrudno snuje, je dolga pot. Želimo, da bi ostal enako samosvoji, enako sobi zvest in pošten ustvarjalec, kakor je bil vse dotlej.

K. DOBIDA

Gojmir A. Kos v ateljeju

OBČNI ZBOR DRUŠTVA SLOVENSKEKIH KNJIŽEVNIKOV

Značilno za letošnji občni zbor Društva slovenskih književnikov je, da je bil, kljub tehtnemu tajniškemu poročilu o delu društva v preteklem letu, mnogo manj živahen kot so bile dosedanje letne skupščine in da je izostala diskusija. In še nekaj: dosedajni predsednik društva France Bevk je po petih letih odložil predsedovanje. Njegovo mesto je prevzel pisatelj Ivan Potrč, ki se je ob dolgoletnem ploskanju vseh prisotnih zahvalil tovarišu Bevku za njegovo vestno in požrtvovalno delo.

Občnemu zboru je prisostvovalo nekaj nad polovico vseh članov. V začetku so vse navzoče pozdravili v imenu Zveze književnikov Jugoslavije predsednik Zveze Josip Vidmar, v imenu srbskih pisateljev pesnika Desanka Maksimović, v imenu hrvatskega združenja pisateljev pa Novak Simić. Po uvodnih običajnostih, s izvolitvijo vseh komisij, je sledilo tajniško poročilo, ki ga je podal Beno Zupančič. Iz njegovega poročila, ki je zajelo sklepe obidskega kongresa književnikov, stanovska vprašanja v zvezi s socialnimi vprašanji ter odložen diskusijski plenem slovenskih književnikov o idejno-literarni problematiki, povzemamo, da je Društvo slovenskih književnikov v preteklem letu pridelilo v Sloveniji 63 literarnih nastopov, od teh 18 v Ljubljani. Člani društva so tiskali 3 pesniške zbirke, deset knjig proze, 2 drami, skupno pa je s ponatisi in prevodi izdalo 1125 članov 46 knjižnih del. Mnogo del pa so tiskali tudi pisatelji, ki niso člani društva.

V diskusiji, ki je sledila tajniškemu, blagajniškemu in gospodarskemu poročilu, so sodelovali Josip Vidmar, Drago Segar in Ivan Potrč, žal pa se je diskusija omejila le na vprašanje diskusijskega plenuma in društvenega

doma na Bledu in je bila, kot že rečeno, zelo kratka. Občni zbor je zatem izvolil nov upravni odbor enajstih članov, častno razsodišče, področno komisijo za podeljevanje Prešernovih nagrad in komisijo za nagrade Društva slovenskih književnikov. Pri volitvah v upravni odbor sta največ glasov dobila dosedajni predsednik France Bevk in tajnik Beno Zupančič, odbor pa se je na prvi seji konstituiral takole: novi predsednik Društva slovenskih književnikov je Ivan Potrč, podpredsednik Drago Segar, prvi tajnik Beno Zupančič, drugi tajnik Mitja Mejak, blagajnik Anton Ingröč, gospodar pa Anton Podbevšek.

Kulturne beležke

Naš znani mladi violinist Igor Ozim je te dni zopet odpotoval na daljšo turnejo v tujino. Privedil bo več koncertov v Angliji, zatem pa na Švedskem, v Švici in Zahodni Nemčiji. V marcu bo bržčas prikraj Nemčiji na nekaj velikih koncertih v Italiji.

Za 200-letnico rojstva Wolfganga Amadeusa Mozarta je odbor za proslavo v Sarajevu pripravil bogat spored z deli tega velikega umetnika. Sarajevska filharmonija bo ob sodelovanju avstrijskega umetnika Kurta Rapfa izpolnila vsaj svoj V. koncert z Mozartovimi skladbami.

Proslava dvostoletnice njegovega rojstva bo trajala v Sarajevu do 10. februarja.

Dirigent Oskar Danon, direktor beogradske Opere, je te dni dirigiral v Domu umetnikov v Pragi koncert češkega filharmoničnega orkestra. Na sporedu so bili prva Sostakovičeva simfonija, Haydnovo koncerto za violončelo ter prizor iz baleta »Lectarsko srce«. Jugoslovanskega skladatelja Baranoviča. Koncert je bil ponovljen 20. januarja.

Te dni je bila v Novem Sadu premiera novega domačega filma »Solaja«. Premieri so prisostvovali tudi nosilce glavne vloge Milivoje Zivanović ter režiser filma Vojislav Nanović. Pred tem so predvajali naš prvi dokumentarni film o mlinarski industriji, ki ga je prav tako snemalo podjetje »Studio-film«.

Ansambel narodnih posmi in plešev Hrvatske »Lado« je priredil te dni v Bad Godesbergu pri Bonnu prvi dve koncerti. Pred njimi so polno dvorano je izvajal raznoliko narodne pesne in pesmi iz Makedonije, Srbije ter Bosne in Hercegovine.

Ansambel »Lado« je že mesec dni na turneji po Belgiji. Luksemburgu in Zahodni Nemčiji. Doslej je priredil koncerte v Bruslju, Anversu, Karlsruhu, Namoursu, Liègou in še v petih belgijskih ter sedmih zahodnonemških mestih.

Mladi jugoslovanski violinist Milivoje Čirić je te dni privedil v Parizu uspeh koncert. Pariško občinstvo je jugoslovanskega umetnika prisrčno pozdravilo.

IZ NASIH KINODVORAN

»Glavo kvišku«

Madžarski barvni film »Glavo kvišku« je komedija, ki so jo avtorji postavili v čus neposredno na koncu zadnje svetovne vojne, ko so se v Madžarskem umikali zadnji fašisti in njihovi sodelavci. Zgodba se zapleta in razpletja okoli cirkuškega klovnja Petija, ki ga med vojno preganjajo fašisti, v osvobodjeni delodi pa mu po številnih zapletih in nesrečah le uspe urositič svoje dolgoletno želje. Zgodba je kljub temu, da je poharvana s tragiko zadnje svetovne vojne, vse preveč šibka, da bi nas mogla pritegniti. Iz tega šibkega okvirja pa precej izstopa glavni igralec — najboljši madžarski komik Kalman Labadar, ki je znal svoji vlogi dati videz resnične doživljenosti. Prav njegovi igri gre za žal, da ne odhajamo iz kina povsem zadovoljeni in brez doživljanja, kajti tudi tiste cirkuške točke, ki so v filmu, nas ne morejo zadovoljiti, ker smo vse to v boljši izdaji že videli v drugih filmih ali pa v pravih cirkuških. JAR

Simfonični koncert v proslavo 200-letnice Mozartovega rojstva

Slovenska filharmonija je 19. in 23. januarja pridelila, kot podobno že enkrat v tej sezoni, koncert samih Mozartovih skladb. V tem letu slavi več kulturni svet spomin 1756, leta rojčnega Wolfganga Amadeusa Mozarta, enega največjih glasbenih genialov vseh časov. Njegovi proslavi je bil namenjen tudi ta koncert, ki je bil v Filharmoniji v Ljubljani ob sodelovanju orkestra Slovenske filharmonije pod taktirko Boga Leskovica in solistov sopranistke Nade Vidmar-jeve ter violinista Igorja Ozima.

Spored je bil zasnovan tako, da bi nudil, kolikor je to v enem večeru le mogoče, raznolik prežek skozi Mozartove orkestrske in koncertne skladbe. Ker pa je bila prvotno za uvod programirana Koncertnata simfonija za pihalni kvartet v Es-duru iz tehničnih razlogov nadomeščena s Praško simfonijo (simfonija brez meneta), na zaključku koncerta pa je stala simfonija v g-molu, sta ti dve, po značaju tako sorodni si skladbi, povzročili v nekem smislu obraten učinek, da je namreč v celtem vzdušju koncerta, in ne v njegovo škodo, prevladovala zaklinčena in enotna, in sicer bolj resno kot igrivo, razpoloženje. Simfonija v g-molu, ki jo je imel dirigent očito več časa z orkestrom v miru nastudirati, je imela na splošno v izvedbi pečet več, je tehnične prečnosti in izrazne doživljenosti kot uvodna Praška. Zlasti bi bilo omeniti lepo, zanosito izvedbo prvega stavka, prvega dela meneta in zadnjega stavka.

Soliška Nada Vidmar-jeva je nastopila v 3-stavčni solistični kantati, imenovani po običaju v Mozartovi dobi, motet, »Exultate, jubilate«. Svoj virtozozni part je podala zvočno doznano, v spvemem drugem in koloraturno bogatem tretjem stavku pa tudi na stopnji zavide tehnolčne prečnosti.

Naročniki Ljudske pravice so zavarovani za primer nezgode

RAFAEL AJLEČ

DNEVNE NOVICE

Na baškoletnem novinarskem plesu v prostorih hotela Union...

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA
Torek, 24. jan. ob 20: Shakespeare: »Henrik IV.«...

Čestitka

Dne 21. januarja 1956 je na strojniški fakulteti diplomiral za strojnega inženirja tov. Rihard Levart...

GO-KO TABLETE
za dezodorizacijo toaletnih in drugih zatohlih prostorov.

OPERA
Torek, 24. jan. ob 19.30: Musorgski: »Hovansčina«...

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Torek, 24. jan. ob 19.30: Matej Bor: »Vesolje in akvarij«...

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom
Sreda, 25. jan. ob 20: G. Senčič: »Logarimi in ljubezen«...

RADIO LJUBLJANA
Sporočila za torek, 24. januarja
Poročila: 6.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

PREDAVANJA
Prilagoditveni predavanja na poljudno-znanstveno predavanje dr. Lave Cernice...

Novi slovenski grobovi na tujem
V Clevelandu so umrli: Margareta Turšič, roj. Ipavec, stara 70 let...

UMRILI SO V LJUBLJANI
Andrej Lebar, upokojenec, star 70 let, Sp. Bitnje 15. Pogreb bo danes ob 13 na Zalah.

PO KRATKI IN MUČNI BOLEZNI JE PREMINUL
JOŽE NOVAK
uslužbenec Državnega posestva »Snežnik« v Kočevski Reki...

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA
Torek, dne 24. januarja: lekarna »Tabors, Trg revolucije 3.«...

KINO
PARTIZAN: Franc.-italijanski film: »Tereza Raquín«...

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Torek, 24. jan. ob 19.30: Lorca: »Marilana Pineda«...

UMETNOSTNA GALERIJA
Razstava osnutkov za spomenik NOB v Mariboru, natečaja, ki ga je razpisala OLO Maribor...

Celiske vesti

CELJSKO GLEDALIŠČE
Torek, 24. jan. ob 20: Ivan Cankar: »Lepa Vida«...

KINO
»UNION«: Italijanski film: »Filomena Marturano«...

POROČILO
o gibanju prebivalstva v okraju Celje v času od 14. do 21. januarja 1956

VESTI IZ PTUJA

Dežurstvo lekarn: Od 22. do 23. januarja Zgornja mestna lekarna.

OKRAJNO GLEDALIŠČE
Torek, 24. jan. ob 19.30: Franz Streicher: »Kam iz zadrega«...

KINO
Od 24. do 25. januarja: Angleški film: »Rdeči morjem«.

DROBNI OGLASI

TELEFONISTKO, mlajšo moč, z znanjem tujega jezika, išče zunanje-trgovinsko podjetje v Ljubljani...

Trgovinsko podjetje na drobno, v okrajnem merilu na debelo

»Budućnost« v Kučevu

se je 1. januarja 1956 združilo s kmetijsko zadrugo v KUČEVU

Prosimo vse naše dolžnike, da poravnajo vse svoje obveznosti do podjetja »Budućnost«...

razpisujemo mesto zdravnika splošne prakse

v Zdravstvenem domu Štore
POGOJI: dovršen staž. Osnovna plača po uredbi, dopolnilna po dogovoru.

KINO »UNION«

Premiera francoskega filma »LIZBONSKE NOČI«

KINO »KOMUNA«

Premiera ameriškega filma »Da bi ne vstala zarja«

KINO »SLOGA«

Madžarski barvni film: »Glavo kvilsku«.

KINO »SOČA«

Amer. film: »Trinajsta ura«.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film »PAS ZA PIŠTOLO«

KINO »ŠISKA«

Italijanski film »Pesmi za ulice«

IZID NAGRADNEGA NATEČAJA ZA NAZIV PODJETJA

IZID NAGRADNEGA NATEČAJA ZA NAZIV PODJETJA
KOMISIJA KOLEKTIVA MLINSKEGA PODJETJA
V MARIBORU
je pregledala prišlele predloge in podelila naslednje nagrade:

- 1. NAGRADA — se ne podeli
2. NAGRADA a) za naziv »JASMIN« b) za geslo »357« c) za predlog Miša Lipuša
3. NAGRADA za predlog Antona Čertaliča
4. NAGRADA za predlog Antona Grudna

Zgodovina zimskih športov na razstavi v Cortini

HKRATI BO IZŠLA TUDI KNJIGA »5000 LET ZIMSKIH ŠPORTOV«

stih. Razstava bo v mestnem umetniškem krožku pod pokroviteljstvom italijanske zamskošportne zveze, organizacija pa je poverjena arhitektu Cereghiniju iz mesta Lecce.

Ze naslov, pod katerim bo razstava prirejena, govori, kaj bo na razstavi moč videti. To bo kronološka zgodovina smučanja in drsanja raznih narodov skozi stoletja. Hkrati bo izšla tudi knjiga »5000 let zimskih športov«, v kateri bo z bogatimi ilustracijami prikazan razvoj smučanja od prvih tekem pa do današnjih olimpijskih iger. Tu bo oprema, tehnika zimskih športov pri narodih, kjer je zibelka športov. Knjigo prevajajo tudi v angleščino.

Do ideje za razstavo je prišlo po Športni razstavi v Torinu. Letu je bil zimskošportni oddelek posebno okusno urejen. Dobil je prvo nagrado in tako zadovoljil prireditelje zimske olimpijade, da so razširjeno razstavo takoj sprejeli v svoj program. Priprave za razstavo trajajo torej donalja že eno leto in je zato upati, da bo tudi dobro pripravljeno. V tem času so zbirali potrebni material, s katerim je bilo treba razširiti torinsko razstavo. Zbirali so knjige, fotografije, risbe, opremo in podobno. Najdragocenejše dokumente je arhitekt Cereghini našel v nordijskih deželah, na Švedskem in na Norveškem, kjer si je ogledal razne naprave in zimskošportne muzeje. V Holmenkollenu in Stockholmu so namreč znani državni muzeji zimskega športa. Najstarejši od teh muzejev je bil ustanovljen leta 1902. Med mu-

zeji drugih dežel je bil za razstavo najzanimivejši muzej v Baslu.

Iz teh muzejev, pa tudi od privatnih lastnikov, so za razstavo pridobili najpomembnejše. Z risb so napravili posnetke prazgodovinskih smučarskih priprav. Tako so narisali prazgodovinske smučiči, ki so jih našli 1921. leta v Hotingungu na Švedskem, in za katere sodijo, da so stare 4500 let. Ali pa smučič iz Kalvatraka, ki so stare 3900 let. Verne kopije teh smučiči bodo obiskovalci lahko videli na razstavi v Cortini. Z Nizozemskega pa je arhitekt prinesel risbe drsalcev iz leta 600.

Tako ta razstava ne bo samo pomembna iz športnih vidikov, ampak tudi iz kulturnih in umet-

Ena izmed kandidatov za medalje v alpskih disciplinah: Regine Schöpf (Avstrija)

niških. Tu bo gradivo iz Češko-slovaške, Rusije, Finske, Švice, Avstrije, Francije, Nemčije, Švedske, Norveške, Nizozemske in od drugod. To bo prva razstava zgodovine zimskih športov. Doslej so se namreč podobne razstave omejevale na države, ali pa na posamezne discipline.

Gostje bodo imeli priložnost spoznati zgodovino zimskih športov od prazgodovine pa do današnjih časov. Razstavljeni bodo namreč tudi najnovejši modeli smučiči, sanki, opreme in drugih zimskošportnih priprav. Razstavljen bodo tudi na primer Ericsonove smučiči, s katerimi je zmagal na svetovnem smučarskem prvenstvu. Mimo tega bodo razstavljen fotografije vseh olimpijskih in

svetovnih zmagovalcev, prav tako pa tudi pionirjev zimskega športa, in kronološki prikaz dosedanjih šestih zimskih olimpijad.

Skratka: razstava obeta biti zanimiva zaradi svoje pestrosti in podrobnosti. Zadnje priprave so v teku, odprta pa bo 25. januarja, nekaj dni pred svečano otvoritvijo zimskih olimpijskih iger.

Pijme ribe

Ribiči ob Padu so zelo presenečeni, da ribe na področju med Sanciprianom in Portalbero kar same silijo v mreže in skačejo na breg. V Stradelli se mize kar šibe pod težo rib, toliko so jih nalovili zadnje dni ribiči. Zadnje besedo bodo imeli sicer pri tem ihtiologi, pač pa so prebivalci Stradelle že našli ustrežno razlago. Neko veliko podjetje za promet z vinom v bližini namreč spušta v reko pokvarjeno vino in ribe so se ga pošteno napile.

Florentinski čevljar Salvatore Ferragamo je dober ševljar. Naredil je ševlje za marsikatero znano filmsko igralko. Hkrati je vnet zbiralec kopit. Slika kaže ševljaria, ki ždi med svojo zbirko, v kateri vidimo »kopita« Grete Garbo, Audrey Hepburn, Sophie Loren, Ave Gardner, Silvine Mangano, vojvodinje Windsor in druge.

Pošta na Severnem tečaju

Sovjetska zveza je upostavila na dveh ledenih otokih v bližini Severnega tečaja dva najbolj severna pošta urada. Prvi se imenuje »Severni tečaj 4«, drugi pa »Severni tečaj 5«. Sovjetska zveza nudi tudi filatelistom posebno redkost v obliki poštne pečata s Severnega tečaja.

Sončne peči

Japonski kmetje že lahko kuhajo riž s sončno toploto, je rekel prof. Ičimacu Tanišita, ki je izdelal prvo družinsko sončno peč. Takšne peči prodajajo na Japonskem po 6000 jen. V sončni peči lahko tudi pozimi brez težav segrejejo vodo, da zavr ali vsaj na 80° C. Izumitelj je nadalje izjavil, da imajo japonski kmetje že 30.000 sončnih peči. Neka trditev v Tokiju je že začela izdelovati tudi izpopolnjene sončne peči iz stekla s sistemom zrcal. V takšni peči lahko skuha človek dva kilograma riža v 40 minutah ali kilogram govedine v 45 minutah.

Za dobro voljo

DOKAZ PIJANOSTI

»In po čem ste spoznali, da je bil mož pijan? vpraša poveljnik miličniške postaje miličnika.

»Najprej je stal nekaj časa pred vrati, potem je vrgl petinarski kovanec o poštni nabiralnik, si nastalil prazno steklenico na uho in dejal: »Niče se ne jadi.«

VESELA PSIHIATRIJA

Doa prijatelja se izprehajata po parku. Ko se napolita domoo, pogreši eden svojo uro. Ko stopita v sobo, leži ura na nočni omarici. »Temu se prav nič ne čudim, saj zmeraj prehitava.«

Heyerdahl na sledovih minulosti

Odprava norveškega raziskovalca Thora Heyerdahla je uletela na Velikonočnem otoku v Pacifiku na najdbe, ki baje dokazujejo, da so ljudje v starih časih prispeli na Polinezijske otoke z ameriške celine. Član odprave čilski arheolog Gonzalo Figueroa je izkopal velik kip, ki ni prav nič ni podoben slovečim velikim kamnitim figuram na tem otoku. Kip je bolj podoben kipom v Tiahuanacu v Boliviji. Iz tega arheolog sklepa, da so bili otok v Pacifiku v Komubovih časih domovina Indijancev. Drugi člani odprave so našli blizu gore Paiker na velike grobove.

KRIŽANKA

Vodovras: 1. del oboženih sil, 9. ženski glas, 10. starorimski vojskovođa in državnik, 11. latinski veznik, 13. kitajski težak, 14. velika kača, 16. zaključek šahovske igre, 17. nemogoče, neumne, 20. začetnici književnika iz Dubrovnika, 21. srbohrvaški predlog, 22. naslovi, 24. jeza, 25. električno nabit delec snovi, 27. ljudsko moško ime, 28. osebni zaimek, 30. vrsta poškode, pristniška naprava, 33. skupno ime za vrsto oblaci.

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40

Navpično: 1. francoski romanopisec (»Lepi strček«), 2. reka v Romuniji, 3. geografski pojem, 4. začetnici sodobnega hrvaškega pisatelja, 5. pregovor, 6. iznajdba, 7. pristnišče, ob Rokavskem prelivu, 8. veja matematike, 12. izmerjena višinska točka, 14. oblika pomožnega glagola, 15. pogorje v Južni Ameriki, 18. divjak, 19. grški bog ljubezni, 23. števnik, 25. kosi, 26. preprosto strešno orodje, 29. sprog, zakonski drug, 31. simbol za mobiliden, 32. pritrdilnica.

HLADNO ali TOPLO

Dva izuma za ogrevanje in ohlajanje

V ZDA sta se pojavila skoraj istočasno dva izuma, po učinku dva nasprotna sistema, prvi za ogrevanje, drugi za ohlajanje. Odjemalci za oba sistema so avtomobili, za prvi osebni, za drugi pa tovorni s tovorom, ki mu prevleka toplota škoduje, ohladijev pa koristi. V mestu Millwaukee imajo na prostem restavracijo, kamor se lahko človek zapelje kar z avtomobilom. V nji dobiš jestvine in pijače. Kadar so jutra

hladna ali pozimi, gostje radi sede na toplem. Avtomobile postavijo v vrsto pred restavracijo med stebre, ki imajo na vrhu montirane posebne žarnice, plinske grelce. Le-ti od spodaj ogrevajo soferje in potnike, pa tudi strehe avtomobilov. Ker žarnice neposredno ogrevajo predmete, ne pa samega zraka, toplota ne vpliva na tekoče gorivo avtomobilov.

Drugi, nasprotni sistem za ohlajanje je sestavljen iz železnih ohiš, navpično v eni vrsti zatak-njenih v zemljo v razdalji po nekaj metrov. Čevi so visoke približno 3 m in na vrhu povezane z vodoravnimi cevmi, tako da so od daleč podobne stojalu za iztepanje preprog. Na vsaki pokončni cevi je pritrjena dvojna naprava za ohlajanje, skupaj z daljšo žico za vključevanje tega sistema v že obstoječi sistem ohlajanja na kamionih, izdelanih posebej za prevoz mleka in mlečnih izdelkov v vročih dneh. Ko nalože na kamione mleko, kar se zgodi navadno proti večeru, jih ustavijo pred temi napravami za ohlajanje in tu ostanejo čez noč.

Drobne zanimivosti

KITAJCI PIŠEJO OD LEVE NA DESNO. Kitajski tisk je začel novo leto s kratko revolucijo: odslej ne bo več tiskal črk od zgoraj navzdol. Kitajske časnike bo moč v prihodnje brati enako, kakor časnike večine drugih dežel, namreč od leve na desno in v vodoravni razvrstitvi vrstic.

OBROTAVANJE SOVJET-SKE ATOMSKE ELEKTRARNE. Radio Moskva je ondan poročal, da je sovjetska atomska elektrarna dobila 31. decembra gorivo za obratovanje v novem letu. Lani je znašala njena proizvodnja nad 12 milijonov kWh, porabila pa je 3 kg urana. Iz nje prihajajoča električna energija je vključena v centralni energetski sistem.

PRIKOLICA IZ SINTETIČNE MASE. Varšavski Radio je poročal da so izdelali na češkoslovaškem dirkalni čoln s prikolico za mototank iz sintetične mase. Iz tako imenovane, steklene valjanega zeleza. Prikolico so izdelali iz nove snovi, tehta pa komaj 19 kg ali polovico manj od prikolice, izdelane iz kovine. Njena prednost je v veliki odpornosti proti pretresom in udarcem.

Res je dobro, če človek piše za zabavo občinstva, še mnogo bolj pa v plemeniteje pa je pisati v pouk, korist, v resnično blaginjo bližnjega in to je edini namen pričujočega spisa.

Ko je Bela hiša v Virginia Cityju pogorela, sem izgubil svojo domačnost, svojo udobnost in zdravje.

Ko sem začel privikati kihati, mi je prijatelj svetoval, naj držim noge dolgo v topli vodi, potem pa ležem v posteljo. To sem tudi storil. Takoj potem je menil drug, naj vstanem in stopim pod mrzlo prho. Čež eno uro mi je tretji zagotavljal, da je treba nahod krmiti, mrzlici pa sestradati.

Sredi pota se v takšnem primeru nikoli ne ustavim. Jedel sem torej, kolikor sem le mogel, in gostil sem se pri nekem tuju, ki je bil prav tisto jutro odprl gostilno. Spoštljivo in močno je stal poleg mene, dokler nisem od dobrega nahranil svojega nahoda, potem je pa vprašal, kaj so ljudje v Virginia Cityju čisto nahodni. Na sem odgovoril, da utegne biti to res, je stopil krčme in snel krčmarski napis, všeč nad vrata. Odšel sem v pisarno in srečal spotoma enega dobrega prijatelja, ki mi je rekel, da ni na svetu nič učinkovitejšega proti nahodu, kakor piti mlačno slano vodo. Uspeh je bil presenetljiv. Bilo mi je, ko da sem izdihnil svojo neumrjodo dušo.

Cez dva dni sem bil spet tako daleč, da so lahko prijatelji znova preizkušali svoje recepte na meni. Uporabil sem še več povsem zanesljivih sredstev, naposled pa sem pregнал svoj prehod iz glave v pljuča.

Odtlej sem kar naprej krčevito kašljal in moj glas je padel pod ničlo. Govoril sem z ljudmi v grgrajočem basu, dve oktavi pod svojim običajnim glasom. Do pravega nočnega miru se nisem mogel dokopati drugače, kakor da sem kašljal do popolne izčrpanosti. Brž ko pa sem začel v spanju govoriti, me je moj hripavi bas znova zbudil.

Moja bolezen je bila od dne do dne hujska. Priporočili so mi brinjevec. Pil sem ga. Polječ žganje s sirupom. Pil sem tudi to. Potlej so mi priporočili žganje s čebulo. Zaužil sem tudi to zdravilo, pa ni kaj prida pomagalo.

Dobro prijatelj mi je svetoval, naj se zavijem v mokro rjuho. To sem storil opolnoči in voda je bila strupeno mrzla. Rjuho, ki se mi je zdela dolga najmanj tisoč metrov, so namočili v ledeno mrzlo vodo in mi jo ovili okrog prsi in hrbta.

To je grozno zdraviljenje. Ko se mrzla črna dotakne tople kože, se človek kar sključi od groze in jame loviti sapa, ko da bo zdaj zdaj iztisnil dušo. Kar mozem mi je zmrznil v kosteh in zdelo se mi je, da mi srce sploh več ne utripa. Mislim sem, da me bo konec.

S tem svarim slehernega pred mokro rjuho. Na svetu ni nič strašnejšega.

Z najboljšim namenom sem opisal tu najrazličnejše načine nedavnega zdravljenja nahoda, kar so mi jih svetovali dobri prijatelji. Takšno zdravljenje zlasti toplo priporočam letičnim. Če se odločijo zanj in če ne ozdravijo, jih lahko kvečjemu ubije.

MARK

ZDRAVLJENJE NAHODA TWAIN

SKOZI SNEG IN VIHAR

Risbe: MARJAN AMALIETTI
Pisbe: VIKTOR GRAD

55. »Na poti je zdravniška ekipa,« sta povedala. »Nam so naročili, da nudimo samo najnujnejšo pomoč, potem pa takoj odidemo naprej v sosednjo vas in sporočimo, kako je z njo. Brano je priklimal in se vrnil k ponosročencu z zlomljeno roko. Poiskal je nekaj velikih tablet in jih dal na mizo. »Raztopite jih v vodi,« je naročil. »In potem namečite v njej obkladke ter jih polagajte na podpluta mesta.«

56. Ponesročenska s pljučnico je kar gorela od vročine, Brano je vzel toplomer. Štirideset stopinj! Stisnil je ustnice in mrzlično mislil. Zenska je od časa do časa suho zakašljala. Tožila je, da jo hudo zbada v prsih. »To je od pljučnice,« jo je pomiril Brano. »Dal vam bom injekcijo penicilina, ki bo zaustavila bolezen. To je novo zdravilo, veste,« je pojasnil, ko je opazil njen radovedni pogled.

57. »Tako, jaz sem opravil,« je dejal potem in zapri torbo. Iz čopa je potegnil beležnico. Hitro je zapisal nekaj besed in iztrgal list. »Dajte ga zdravniku, ki pridejo za monoj,« je še naročil in odhitel k tovaršnem, ki so ga čakali zunaj. »Tole vreme mi ni nič kaj všeč,« je pravkar dejal eden. »Vodno bolj južno je.« Marke je priklimal: »Nekaj mi pravi, da nas najvernejši del poti še čaka.«